

PASVALIO RAJONO SAVIVALDYBĖS KONTROLIERIAUS TARNYBA

PASVALIO RAJONO SAVIVALDYBĖS 2006 METŲ BIUDŽETO VYKDYMO AUDITO ATASKAITA

2007-04-27 Nr. A - 11

Pasvalys

SANTRAUKA

Pasvalio rajono savivaldybės tarybos patvirtintas (su patikslinimais) 2006 metų Savivaldybės biudžetas:

- 59194,9 tūkst. Lt pajamų (įskaitant 2005 m. lėšų likučius);
- 59194,9 tūkst. Lt išlaidų, iš jų: paprastosioms išlaidoms – 53336,9 tūkst. Lt, iš jų darbo užmokesčiui – 31311,3 tūkst. Lt; turtui įsigyti – 5858,0 tūkst. Lt.

Faktiškai 2006 metais į Savivaldybės biudžetą gauta 59409,3 tūkst. Lt pajamų ir padaryta 58227,8 tūkst. Lt išlaidų. Savivaldybės biudžeto pajamų užduotis įvykdyta 100,4 proc., išlaidų – 98,4 proc.

Audito metu buvo nustatyti ir dokumentuoti įvairūs pastebėjimai, kurie pateikiami šioje ataskaitoje.

AUDITO UŽDUOTIS

Audituojamas subjektas - Pasvalio rajono savivaldybės biudžetas, kurį administruoja Pasvalio rajono savivaldybės administracija (juridinio asmens kodas 188753654). Adresas - Vytauto Didžiojo aikštė 1, Pasvalys.

Audito tikslas – įvertinti 2006 metų Pasvalio rajono savivaldybės biudžeto įvykdymą ir Savivaldybės tarybai teikiamą tvirtinti 2006 metų Savivaldybės biudžeto įvykdymo apyskaitą.

Be to, atliekant 2006 metų Savivaldybės biudžeto vykdymo analizę, buvo vertinta:

- 2006 metų Savivaldybės biudžeto sudarymo, tvirtinimo, keitimo teisingumas;
- finansų vidaus kontrolės priemonės, susijusios su Savivaldybės biudžeto formavimu ir administravimu;
- Savivaldybės administracijos direktoriaus rezervo sudarymo ir panaudojimo 2006 metais teisingumas;
- nuomos mokesčio už valstybinę žemę surinkimo ir apskaitos teisingumas.

Ši ataskaita yra sudėtinė dalis išvados, teikiamos Pasvalio rajono savivaldybės tarybai dėl 2006 metų biudžeto įvykdymo apyskaitos.

Ataskaitoje pateikti tik audituotose srityse nustatyti faktai, o nuomonė apie 2006 metų Savivaldybės biudžeto įvykdymo apyskaitą bus pateikta Pasvalio rajono savivaldybės tarybai atskiroje išvadoje.

Savivaldybės administracijos direktoriumi audituojamu laikotarpiu dirbo Edvardas Trinkūnas, Finansų skyriaus vedėja - Dalė Petrėnienė.

AUDITO ATLIKIMO TVARKA IR AUDITUOTOS SRITYS

Auditas buvo suplanuotas ir atliktas atsižvelgiant į Valstybinio audito reikalavimus.

Audito metu didžiausias dėmesys buvo skiriamas 2006 metų Savivaldybės biudžeto sudarymo teisingumui ir teisėtumui, pajamų ir išlaidų užduoties įvykdymo analizei, finansinės atskaitomybės teisingumui. Siekiant įvertinti vidaus kontrolės procedūrų efektyvumą, buvo vertinta vidaus kontrolės aplinka apklausų būdu, kontrolės testais.

Vertinant Savivaldybės biudžeto sudarymo, tvirtinimo, tikslinimo apskaitos procedūras ir kontrolės priemones, įvertinta:

- Savivaldybės institucijų patvirtintų taisyklių, tvarkų, reglamentų ir kitų dokumentų biudžeto sudarymo, keitimo, vykdymo, apskaitos klausimais, numatytų įstatymais ir poįstatyminiais teisės aktais, laikymasis;
- pareigų atskyrimas;
- Savivaldybės biudžeto projekto rengimas ir svarstymas;
- asignavimų perdavimo procedūros.

Šio audito metu buvo naudojamosi Kontrolieriaus tarnybos 2006 metais atliktų asignavimų valdytojų finansiniais ir veiklos auditais.

SAVIVALDYBĖS BIUDŽETO RENGIMAS, PATVIRTINIMAS, TIKSLINIMAS*Teisinis reglamentavimas*

Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo (Žin., 1990, Nr. 24 – 596; 2004, Nr. 4-47) 26 straipsnio 1 ir 4 dalimis, 27 straipsnio 3, 4 dalimis bei Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo (Žin., 1994, Nr. 55-1049; 2000, Nr.91-2832; 2003, Nr. 17-704) 17 straipsnio 12 punktu, šio įstatymo 29 straipsnio 5 dalies 5 punktu ir 37 straipsniu įtvirtintas Savivaldybės biudžeto sudarymo, tvirtinimo ir jo vykdymo funkcijų atskyrimo principas. Savivaldybės biudžeto sudarymo ir vykdymo srityje atstovaujamajai institucijai – Savivaldybės tarybai - įstatymų numatytos šios funkcijos: patvirtinti (tikslinti) Savivaldybės biudžetą; tvirtinti Savivaldybės socialines, ekonomines ir kitas programas; nustatyti Savivaldybės biudžeto asignavimų administravimo tvarką; nustatyti Savivaldybės administracijos direktoriaus rezervo dydį ir jo panaudojimo taisykles ir kitas tvarkas.

Biudžeto sandaros įstatymo 11 straipsniu įtvirtintas informacijos apie biudžetą viešumo principas. Informacija apie biudžeto sudarymą, priėmimą, vykdymą, vertinimą, kontrolę turi būti aiški ir vieša, išskyrus informaciją, kuri įstatymų nustatyta tvarka yra valstybės paslaptis. Informaciją apie patvirtintus savivaldybių biudžetus, jų vykdymą savivaldybės administracijos direktorius privalo skelbti vietinėse informavimo priemonėse. Siekiant įgyvendinti šias nuostatas, turi būti užtikrintas atviras, aiškus biudžeto procesas. Siekiant užtikrinti skaidrų ir į visuomenę bei jos problemas nukreiptą biudžeto sudarymą, didinti pasitikėjimą Savivaldybės tarybos ir kitų institucijų veikla, turi būti sudarytos sąlygos viešam biudžeto valdymo procesui įgyvendinti. Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas biudžeto planavimo ir tvirtinimo etapams. Visuomenės (rajo gyventojų, nevyriausybinų organizacijų ir kt.) įtraukimas į Savivaldybės finansinių išteklių valdymo procesą yra viena iš svarbiausių efektyvaus valdymo sąlygų. Su biudžeto procesu susijusi informacija turi būti pateikiama visuomenei patogia ir visiems prieinama forma.

Vietos savivaldos įstatymo 37 straipsnio 4 dalyje nustatyta pareiga savivaldybėms sudaryti sąlygas gyventojams savivaldybės tarybos veiklos reglamento nustatyta tvarka svarstyti biudžeto projektą.

Savivaldybės tarybos 2003 m. gegužės 7 d. sprendimu Nr. 25 patvirtinto Pasvalio rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamento 88 punktu Savivaldybės administracijos direktorius įpareigotas sudaryti sąlygas gyventojams svarstyti biudžeto projektą. Mero aprobuotas biudžeto projektas turi būti skelbiamas spaudoje, Savivaldybės skelbimų lentoje, nurodant vietą ir laiką pastaboms bei pasiūlymams pateikti.

Biudžeto sandaros įstatymo 26 straipsnio 1 dalimi nustatyta, kad savivaldybės biudžeto projektą rengia savivaldybės vykdomoji institucija, remdamasi Biudžeto sandaros įstatymu, kitais įstatymais, Seimo patvirtintais savivaldybių biudžetų finansiniais rodikliais, Vyriausybės patvirtinta biu-

džetų sudarymo ir vykdymo tvarka, valstybinės statistikos duomenimis, socialinėmis ir ekonominėmis programomis, taip pat Savivaldybės biudžeto asignavimų valdytojų programomis ir jų sąmatų projektais.

Vietos savivaldos įstatymo 37 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad savivaldybės biudžeto sudarymo pagrindas yra Savivaldybės tarybos patvirtintos socialinės, ekonominės ir kitokios programos bei Savivaldybės funkcijoms įgyvendinti reikalingų lėšų skaičiavimai.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 15 d. nutarimu Nr. 751 patvirtintų „Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių“ 32 punktu savivaldybėms rekomenduojama sudarant savivaldybių biudžetus taikyti strateginio planavimo ir biudžeto sudarymo pagal programas principus, nustatytus Strateginio planavimo metodikoje, atitinkamai papildytus pagal savo poreikius.

Biudžeto sandaros įstatymo 26 straipsnio 2 dalimi nustatyta, kad savivaldybės vykdomoji institucija parengtą biudžeto projektą teikia savivaldybės tarybai savivaldybės tarybos reglamento nustatyta tvarka.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 15 d. nutarimu Nr. 751 patvirtintų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių (Žin. 2004, Nr. 96-3531; 2005, Nr. 78-2840) 37 punktu Savivaldybės administracijos direktorius įpareigotas parengtą Savivaldybės biudžeto projektą teikti Savivaldybės tarybai. Savivaldybės taryba svarsto biudžeto projektą atsižvelgdama į savivaldybės vykdomosios institucijos pranešimus, Savivaldybės tarybos komitetų pasiūlymus ir išvadas.

Biudžeto sandaros įstatymo 26 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad savivaldybės biudžetą tvirtina Savivaldybės taryba. Sprendime turi būti nurodoma bendra pajamų suma ir jų paskirstymas pagal pajamų rūšis; bendra asignavimų suma ir jų paskirstymas biudžetinėms įstaigoms ar savivaldybių administracijos padaliniais programoms vykdyti.

Vietos savivaldos įstatymo 29 straipsnio 5 dalies 5 punktas Savivaldybės vykdomajai institucijai - administracijos direktoriui - nustato pareigą administruoti Savivaldybės biudžeto asignavimus, organizuoti Savivaldybės biudžeto vykdymą ir atsakomybę už Savivaldybės ūkinę bei finansinę veiklą.

Biudžeto sandaros įstatymo 23 straipsniu nustatyta, kad Savivaldybės biudžeto asignavimai gali būti naudojami Vietos savivaldos įstatymui ir kitiems įstatymams įgyvendinti vykdant Savivaldybės biudžeto asignavimų valdytojų patvirtintas programas.

Biudžeto sandaros įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad savivaldybių biudžetų asignavimų valdytojai yra savivaldybių biudžetinių įstaigų ar savivaldybių administracijos padalinių, nurodytų savivaldybės tarybos patvirtintame savivaldybės biudžete, vadovai.

Savivaldybės administracijos direktoriaus 2004 m. liepos 29 d. įsakymu Nr. DV -388 patvirtintų Pasvalio rajono savivaldybės administracijos Finansų skyriaus veiklos nuostatų 4 punktu nustatyta Finansų skyriaus paskirtis - formuoti Pasvalio rajono savivaldybės biudžetą, vykdyti pajamų ir išlaidų apskaitą, analizuoti savivaldybės biudžeto vykdymą, finansuoti asignavimų valdytojus, numatytais terminais iš asignavimų valdytojų priimti ir tikrinti finansinę atskaitomybę, sudaryti periodines ir metinę finansines ataskaitas ir nustatytais terminais pateikti Finansų ministerijai. Nuostatų 8 punktu nustatyti pagrindiniai skyriaus uždaviniai:

- užtikrinti teisės aktų, reglamentuojančių Savivaldybės biudžeto finansus, įgyvendinimą Pasvalio rajono savivaldybėje;
- valdyti Savivaldybės biudžete esančius pinigų išteklius ir Savivaldybės skolą;
- užtikrinti efektyvų Savivaldybės biudžeto lėšų naudojimą;
- pagal Finansų ministerijos metodinius nurodymus sudaryti finansinę atskaitomybę.

Savivaldybės taryba 2005 m. birželio 8 d. sprendimu Nr. T1 – 195 patvirtino Pasvalio rajono savivaldybės biudžeto sudarymo ir vykdymo taisykles.

Savivaldybės administracijos direktoriaus rezervo sudarymo ir naudojimo taisyklės patvirtintos Savivaldybės tarybos 2004 m. vasario 25 d. sprendimu Nr. T1 – 88.

Mokinio krepšelio lėšų paskirstymo ir sutaupytų lėšų naudojimo tvarka patvirtinta Savivaldybės tarybos 2004 m. vasario 25 d. sprendimu Nr. T1 – 55.

Bendrojo lavinimo mokyklų ūkio lėšų planavimo ir finansavimo tvarka patvirtinta Savivaldybės tarybos 2004 m. vasario 25 d. sprendimu Nr. T1 – 54.

Audito metu nustatyti faktai

Strateginis planavimas – sistema, užtikrinanti viso strateginio valdymo proceso, kurio metu nustatomos veiklos kryptys ir būdai, kaip efektyviausiai panaudoti turimus ir planuojamus gauti finansinius, materialinius ir darbo išteklius misijai vykdyti, numatytiems tikslams pasiekti, realizavimą, taip pat veiklos stebėseną ir atsiskaitymas už rezultatus. 2005 m. sausio 19 d. Savivaldybės taryba sprendimu Nr. T1 – 12 patvirtino Pasvalio rajono plėtros iki 2014 m. strateginį planą, kuriuo nustatytos viso rajono valdymo proceso veiklos kryptys ir būdai. Tai ilgalaikė rajono raidos strategija. Strateginio planavimo sistemos vidutinės (3 -5 metų) trukmės strateginio planavimo dokumentai rajone neparengti.

Strateginio planavimo metodikos (Žin. 2002, Nr. 57 – 2312) 9 punktu nustatyta, kad kasmetinis biudžeto planavimo procesas prasideda prioritetų nustatymu. Prioritetai turėtų nurodyti, kuria kryptimi ir kaip reikia planuoti įstaigų veiklą. Savivaldybės taryboje prioritetai 2006 metams nenustatyti.

Savivaldybės tarybos 2006 m. vasario 9 d. sprendimu Nr. T1 – 4 patvirtintos devynios Pasvalio rajono savivaldybės 2006 metais numatomos vykdyti programos ir jų aprašymai, kurių pagrindu buvo formuojamas 2006 metų Savivaldybės biudžetas. Strateginio planavimo metodika reglamentuoja, jog programos rengiamos strateginiams tikslams įgyvendinti. Programa - strateginio veiklos plano dalis, kurioje turi būti nustatyti programos tikslai, uždaviniai, priemonės (projektai), vertinimo kriterijai ir numatomi asignavimai. Programos tikslai turi būti aiškūs ir nustatyti rezultata, kurį norima pasiekti per tam tikrą laikotarpį. Susipažinę su patvirtintomis programomis manome, kad programų tikslai ne visais atvejais formuluojami tinkamai; dalis programų tikslų nukreipti į teisės aktais institucijoms ir įstaigoms pavestas vykdyti funkcijas, o ne į rezultatus (02, 03, 06 programos); formuluojami pernelyg platūs ir neapibrėžti programos tikslai, dėl ko būtų sudėtinga vertinti bendrą programos rezultata, stebėti jos poveikį. Keturios patvirtintos programos vykdomos kelių asignavimų valdytojų, todėl yra rizika, kad gali iškilti šių programų koordinavimo, įgyvendinimo ir finansavimo problemų. Savivaldybės tarybos patvirtintose programose nenumatytos priemonės kiekvienam iškeltam uždaviniui įgyvendinti; nesuformuluoti programų ir jų uždavinių vykdymo vertinimo kriterijai; programoje nenurodyti numatomi asignavimai kiekvienos programos įgyvendinimui. Strateginio planavimo metodika programos priemonę apibrėžia kaip užsibrėžto uždavinio įgyvendinimo būdą ir veiksmus, kuriems naudojami žmogiškieji, finansiniai ir materialiniai ištekliai. Programos vertinimo kriterijai turi būti grindžiami programų tikslais ir uždaviniais, būti realūs, teisingi, aiškūs, nesudėtingi, leisti daryti palyginimus, vertinti sąnaudas, darbo krūvį, rezultatus ir naudą, būti palyginami laiko atžvilgiu.

Dėl paminėtų patvirtintų programų trūkumų mes negalime pritaikyti audito procedūrų ir įvertinti programų įgyvendinimo rezultatų bei pasisakyti dėl Savivaldybės biudžeto lėšų skyrimo ir panaudojimo ekonomiškumo, efektyvumo ir rezultatyvumo.

2006 metų Savivaldybės biudžeto projektą rengė Savivaldybės administracijos Finansų skyrius. Biudžeto projektas viešam rajono gyventojų svarstymui nebuvo paskelbtas spaudoje, savivaldybės skelbimų lentoje, nurodant vietą ir laiką pastaboms bei pasiūlymams pateikti, kaip reikalaujama Pasvalio rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamento (toliau – Reglamentas) 88 punkte. Rajoniniame laikraštyje „Darbas“ buvo publikuotas informacinis straipsnis apie parengtą biudžeto projektą, o pats biudžeto projektas buvo skelbiamas tik Savivaldybės internetinėje svetainėje, tačiau tai neužtikrina galimybės kiekvienam rajono gyventojui susipažinti su biudžeto projektu dėl ribotos galimybės naudotis internetu.

Vadovaudamasi Vietos savivaldos įstatymo 17 straipsnio 12 punktu ir Biudžeto sandaros įstatymo 26 straipsnio 4 dalimi, Savivaldybės taryba 2006 m. vasario 9 d. sprendimu Nr. T1 - 8 patvirtino Pasvalio rajono savivaldybės 2006 metų biudžetą. Jame patvirtinta: 52798,8 tūkst. Lt pajamų; 182,0 tūkst. Lt specialiųjų programų lėšų likutis metų pradžiai; 2574,1 tūkst. Lt biudžeto lėšų likutis

metų pradžiai išlaidoms dengti ir 55554,9 tūkst. Lt asignavimų, iš jų 56,0 tūkst. Lt – Administracijos direktoriaus rezervas. Vadovaujantis Biudžeto sandaros įstatymo 24 straipsnio 1 dalimi, numatyta 300,0 tūkst. Lt apyvartos lėšų, kurios naudojamos laikinam pajamų trūkumui padengti.

2006 metų Savivaldybės biudžetas patvirtintas laikantis Biudžeto sandaros įstatymo 21 straipsnio 3 dalies ir 26 straipsnio 5 dalies reikalavimų.

2006 metų Savivaldybės biudžetas Savivaldybės tarybos sprendimais buvo tikslintas 8 kartus: 2006 m. kovo 22 d. Nr. T1-70; 2006 m. gegužės 24 d. Nr. T1-117; 2006 m. birželio 7 d. Nr. T1 – 145; 2006 m. liepos 12 d. Nr. T1-157; 2006 m. rugsėjo 28 d. Nr. T1 – 208; 2006 m. spalio 31 d. Nr. T1 – 223; 2006 m. lapkričio 29 d. Nr. T1-246; 2006 m. gruodžio 27 d. Nr. T1 -271. Po paskutinio patikslinimo Savivaldybės biudžeto planas sudarė 59194,9 tūkst. Lt pajamų (įskaitant likučius 2006 metų pradžiai) ir 59194,9 tūkst. Lt asignavimų: paprastosioms išlaidoms – 53336,9 tūkst. Lt, iš jų darbo užmokesčiui – 31311,3 tūkst. Lt; turtui įsigyti – 5858,0 tūkst. Lt.

Biudžeto sandaros įstatymas suteikia galimybę ne tik Savivaldybės tarybai, bet ir asignavimų valdytojams keisti programoms patvirtintų biudžeto asignavimų paskirtį pagal ekonominę klasifikaciją, neviršijant patvirtintų bendrųjų asignavimų išlaidoms, iš jų – darbo užmokesčiui, sumų. Tačiau perskirstytos lėšos dažniausiai netenka planuotos paskirties. Mūsų nuomone, dažnas ir daugiausia biudžetinių metų pabaigoje vykdomas biudžeto programoms skirtų lėšų perskirstymas rodo ne visais atvejais optimalų lėšų poreikio planavimą. Lėšų perskirstymas savaime nėra neigiamas procesas, tačiau turėtų būti aiškiai reglamentuoti asignavimų perskirstymo dydis bei tikslinės paskirties keitimo galimybės ir ribos, o taip pat netekusių paskirties asignavimų panaudojimo būdai.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 15 d. nutarimu Nr. 751 (Žin. 2004, Nr. 96- 3531) patvirtintų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių 80 punktu pavesta savivaldybių taryboms pačioms nusistatyti savivaldybių biudžetų asignavimų pakeitimo ir įsiskolinimų padengimo tvarką. Tokia tvarka Savivaldybėje nėra nustatyta.

Pastebėjimai:

1. Savivaldybės tarybos patvirtintos biudžetinės programos neatitinka strateginio planavimo metodikoje išdėstytų rekomendacijų – programose nenumatytos priemonės kiekvienam iškeltam uždaviniui įgyvendinti; nesuformuluoti programų ir jų uždavinių vykdymo vertinimo kriterijai; numatomi asignavimai kiekvienos programos įgyvendinimui. Programų tikslai daugiau orientuoti į teisės aktais Savivaldybei pavestų funkcijų įgyvendinimą, o ne į aiškiai apibrėžtus rezultatus. Programų uždaviniai neapibrėžia siekiamo rezultato, neužtikrina galimybės jį palyginti su objektyviais rodikliais. Nėra patvirtintų strateginių tikslų (prioritetų), kurie turėtų nurodyti, kuria kryptimi ir kaip reikia planuoti įstaigų veiklą. Dėl paminėtų trūkumų mes negalime pritaikyti audito procedūrų ir įvertinti

programų įgyvendinimo rezultatų bei pasisakyti dėl Savivaldybės biudžeto lėšų joms skyrimo ir panaudojimo ekonomiškumo, efektyvumo ir rezultatyvumo.

2. Savivaldybės biudžeto projektas daugiau pagrįstas ne biudžeto programų tikslais, bet asignavimų valdytojų poreikiais. Savivaldybės taryba nėra nustačiusi Savivaldybės biudžeto asignavimų pakeitimo ir išskolinimų padengimo tvarkos.

3. Vykdomoji valdžia privalo užtikrinti, kad rajono gyventojams būtų teikiamas Savivaldybės biudžeto projektas viešam svarstymui, numatoma pakankamai laiko ir tinkamas būdas pasiūlymams teikti. Svarstant 2006 metų biudžeto projektą buvo nepilnai užtikrintas Biudžeto sandaros įstatymo 11 straipsnyje ir Vietos savivaldos įstatymo 37 straipsnio 4 dalyje įtvirtintas viešumo principas: biudžeto projektas nebuvo paskelbtas vietinėje spaudoje ir savivaldybės skelbimų lentoje, kaip nustatyta Reglamento 88 punkte.

Rekomendacijos:

1. Siekiant tinkamai organizuoti strateginį planavimą, Savivaldybės taryba turėtų tvirtinti strateginius tikslus (prioritetus) ir rodiklius (vertinimo kriterijus) atskiroms veiklos sritims stebėti, pasiektiems rodikliams vertinti. Turi būti aiškiai nustatyti ir stebimi ryšiai tarp ilgalaikio Pasvalio rajono plėtros strateginio plano, Savivaldybės tarybos tvirtinamų prioritetų bei įstaigų strateginių veiklos planų.

2. Siekiant užtikrinti skaidrų ir į visuomenę bei jos problemas nukreiptą biudžeto sudarymą, kuo efektyvesnį Savivaldybės biudžeto finansinių išteklių valdymą, turėtų būti sudarytos sąlygos viešam biudžeto valdymo procesui įgyvendinti ir skiriamas didesnis dėmesys biudžeto projekto rengimo procesui ir informacijai, teikiamai šio proceso metu. Rengiant, svarstant ir tvirtinant Savivaldybės biudžetą privalu laikytis ir Biudžeto sandaros įstatymo 11 straipsnio, Vietos savivaldos įstatymo 37 straipsnio 4 dalies, Savivaldybės tarybos reglamento ir kitų teisės aktų reikalavimų. Su biudžeto procesu susijusi informacija turi būti teikiama visuomenei patogia ir visiems prieinama forma.

3. Tvirtinant Savivaldybės biudžeto programų aprašymus numatyti priemonės uždaviniams įgyvendinti, programų ir jų uždavinių vykdymo vertinimo kriterijus. Svarstyti galimybę programoms, kurias įgyvendina keli asignavimų valdytojai, numatyti programos koordinatorius.

4. Siekiant gerinti biudžeto išteklių valdymą ir naudojimą, rekomenduojame nustatyti Savivaldybės biudžeto asignavimų pakeitimo ir išskolinimų padengimo tvarką.

BIUDŽETO PAJAMŲ UŽDUOTIES VYKDYMAS

Po paskutinio Savivaldybės biudžeto patikslinimo Savivaldybės tarybos 2006 m. gruodžio 27 d. sprendimu Nr. T1 - 271, 2006 metų biudžeto planinė pajamų užduotis sudarė 59194,9 tūkst. Lt. Faktiškai į 2006 metų Savivaldybės biudžetą gauta 59409,3 tūkst. Lt pajamų, iš jų: 31770,2 tūkst.

Lt (53,4 proc.) užsienio šalių ir valstybės biudžeto dotacijos; 20681,3 tūkst. Lt (34,8 proc.) pajamų ir pelno mokesčiai; 1875,5 tūkst. Lt (3,2 proc.) turto mokesčiai; 178,2 tūkst. Lt (0,3 proc.) rinkliavos ir mokestis už aplinkos teršimą; 421,8 tūkst. Lt (0,7 proc.) nuomos mokestis už valstybinę žemę; 299,6 tūkst. Lt (0,5 proc.) pajamos iš baudų, konfiskacijos ir kitos; 1587,6 tūkst. Lt (2,7 proc.) savivaldybės biudžetinių įstaigų pajamos už teikiamas paslaugas; 17,2 tūkst. Lt pajamos iš ilgalaikio materialiojo turto realizavimo; 3,8 tūkst. Lt gauta iš kitų savivaldybių moksleivio krepšelio lėšų; 2574,1 tūkst. Lt (4,3 proc.) sudaro lėšų likučiai iš 2005 metų biudžeto.

Savivaldybės biudžeto pajamų užduotis įvykdyta 100,4 procento. Gauta 214,4 tūkst. Lt viršplaninių pajamų.

Neįvykdyta:

Gyventojų pajamų mokestis savivaldybių išlaidų struktūros skirtumams išlyginti – 41,0 tūkst. Lt;

Gyventojų pajamų mokestis savivaldybių pajamoms iš gyventojų pajamų mokesčio išlyginti – 503,0 tūkst. Lt;

Turto mokesčiai – 533,5 tūkst. Lt;

Valstybės biudžeto dotacijos – 376,0 tūkst. Lt;

Pajamų už teikiamas paslaugas planas – 156,3 tūkst. Lt;

Kiti pajamų plano straipsniai viršyti.

Iš Valstybinės mokesčių inspekcijos iš viso gauta 8841,3 tūkst. Lt gyventojų pajamų mokesčio. Iš Panevėžio apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos Pasvalio skyriaus į Savivaldybės biudžetą pervesta 5385,3 tūkst. Lt. Tokie pat duomenys nurodyti ir Panevėžio apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos Pasvalio skyriaus pateiktoje Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus 2007 m. sausio 1 d. apyskaitoje. Likusi 3456,0 tūkst. Lt gyventojų pajamų mokesčio suma gauta iš kitų šalies mokesčių inspekcijų (pervesta į Finansų skyriaus biudžeto sąskaitą):

Vilniaus VMI – 1823,2 tūkst. Lt;

Alytaus VMI – 8,7 tūkst. Lt;

Utenos VMI – 15,5 tūkst. Lt;

Klaipėdos VMI – 31,4 tūkst. Lt;

Kauno VMI – 181,2 tūkst. Lt;

Telšių VMI – 54,5 tūkst. Lt;

Tauragės VMI – 12,8 tūkst. Lt;

Šiaulių VMI – 380,7 tūkst. Lt;

Panevėžio VMI – 945,3 tūkst. Lt;

Marijampolės VMI – 2,7 tūkst. Lt.

Išvardintos mokesčių inspekcijos Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitos 2007 m. sausio 1 d. Savivaldybės administracijos Finansų skyriui nepateikė, nes teisės aktai jiems tokios pareigos nenumato, dėl to negalime atlikti išsamių audito analitinių procedūrų, kad įsitikintume šių pervestų sumų teisingumu.

Dėl tos pačios priežasties negalime pasisakyti dėl įmonių ir organizacijų nekilnojamojo turto mokesčio 586,6 tūkst. Lt teisingumo, kuris į Finansų skyriaus biudžetinę sąskaitą buvo pervestas iš kitų (ne Pasvalio skyriaus) mokesčių inspekcijų: Kauno apskrities VMI – 3,0 tūkst. Lt; Panevėžio apskrities VMI kitų skyrių – 174,2,0 tūkst. Lt; Šiaulių VMI – 0,2 tūkst. Lt; Vilniaus apskrities VMI – 360,6 tūkst. Lt; Telšių VMI – 48,7 tūkst. Lt.

2006 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo (Žin. 2006, Nr. 138-5267) 4 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad moksleivio krepšeliui tarpusavyje suderintas sumas perveda atitinkamos savivaldybės viena kitai – kai mokiniai migruoja tarp savivaldybių finansuojamų mokyklų. Švietimo ir sporto skyriaus pateiktais duomenimis, 2006 metais iš Pasvalio išvyko 114 moksleivių, o atvyko 42. Tačiau šie duomenys nėra tikslūs, kadangi pagal skolų suderinimo aktus atskirų rajonų savivaldybių pateikti ir suderinti duomenys skiriasi. Su kitų rajonų savivaldybėmis suderinta tik dalis išsiskolinimų, t.y. tik dėl 30 atvykusių ir 49 išvykusių moksleivių. Moksleivių migracijos duomenys visiškai nederinti su Kauno, Akmenės, Mažeikių, Prienų, Anykščių, Vilniaus rajonų, Klaipėdos miesto savivaldybėmis. Išsiskolinimai, kai mokiniai pereina iš vienos savivaldybės finansuojamos mokyklos į kitos savivaldybės finansuojamą mokyklą, Savivaldybės administracijos Finansų skyriuje neapskaitomi. Todėl negalime pasisakyti dėl Savivaldybės biudžeto finansinių įsipareigojimų kitiems rajonams ir kitų rajonų finansinių įsipareigojimų Savivaldybės biudžetui.

Nuomos mokestį už valstybinę žemę nuo 2003 m. sausio 1 d. administruoja savivaldybės. Savivaldybės administracijos Žemės ūkio skyrius vykdo mokesčio už valstybinę žemę mokėtojų registraciją, tikslina jų duomenis, skaičiuoja valstybinės žemės nuomos mokestį fiziniams ir juridiniams asmenims, vykdo šio mokesčio sumokėjimo kontrolę. Savivaldybės administracijos Finansų skyriui pavesta tvarkyti nuomos mokesčio už valstybinę žemę banko išrašo duomenis, formuoti įskaitymus, grąžinimus (Finansų skyriaus veiklos nuostatų 9.18 punktą).

Savivaldybės tarybos 2006 m. liepos 12 d. sprendimu Nr. T1 – 158 nustatytas valstybinės žemės nuomos mokesčio už 2006 m. apskaičiavimo gyventojams terminas – 2006 m. spalio 1 d. ir šio mokesčio sumokėjimo terminai – tiek juridiniams, tiek fiziniams asmenims – iki lapkričio 1 d.

Žemės ūkio skyrius audito metu mums pateikė duomenis, kad už 2006 metus buvo iš viso priskaičiuota 233,3 tūkst. Lt nuomos mokesčio už valstybinę žemę: fiziniams asmenims – 97,3 tūkst. Lt; juridiniams asmenims – 136,0 tūkst. Lt. Iki 2006 m. gruodžio 31 d. sumokėta 421,8 tūkst. Lt, (į šią sumą įskaičiuota ir 2003 - 2005 metų mokesčio nepriemoka). Žemės ūkio skyriaus

pateiktais duomenimis, nuomos mokesčio bendroji nepriemoka sudarė: 2004 m. sausio 1 d. - 101,6 tūkst. Lt, 2005 m. sausio 1 d. - 141,2 tūkst. Lt, 2006 m. sausio 1d. – 140,0 tūkst. Lt, 2007 m. sausio 1 d. – 118,7 tūkst. Lt. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Žemės ūkio skyriaus pateiktoje bendrosios nepriemokos 2007 m. sausio 1 d. ataskaitoje nurodyta 28,3 tūkst. Lt permoka. Tiek nepriemokų, tiek permokų duomenys nėra tikslūs, kadangi mokesčio mokėtojai jiems priklausančius sumokėti žemės nuomos mokesčius ir delspinigius dažnai sumoka į vieną sąskaitą banke, t.y. nenurodo atskirai nuomos mokesčio ir delspinigių, dėl to susidaro netikslumai tarp šių mokesčių.

2006 metų rugsėjo - spalio mėnesiais fiziniams asmenims, turintiems nuomos mokesčio už valstybinę žemę įsiskolinimus, Žemės ūkio skyrius išsiuntė priminimus. Iš viso išsiųsta daugiau kaip 1000 priminimų 100,8 tūkst. Lt sumai. Beveik 100 priminimų adresatams nebuvo įteikta, nes nurodytu adresu jie nebegyvena. Tolimesnė nuomos už valstybinę žemę mokesčio sumokėjimo kontrolė nebuvo vykdoma.

Juridiniams asmenims, turintiems nuomos mokesčio už valstybinę žemę įsiskolinimus, priminimai nebuvo išsiųsti.

Nuomos mokesčio už valstybinę žemę administravimo tvarka valstybiniu lygmeniu norminiais teisės aktais nėra reglamentuota. Tokia tvarka nenustatyta ir Savivaldybėje, todėl visiškai nevykdoma jo sumokėjimo kontrolė, išieškojimo procedūros. Dalis fizinių ir juridinių asmenų (tikslaus tokių asmenų skaičiaus Savivaldybės administracija nepateikė) žemės nuomos mokesčio nemoka nuo 2003 metų ir yra susidariusios didelės jų skolos.

Dėl Savivaldybės tarybos priimtų sprendimų dėl nuomos už valstybinę žemę mokesčio sumažinimo ir/ar atleidimo nuo jo 2006 metais į Savivaldybės biudžetą negauta 544,5 tūkst. Lt pajamų (Žemės ūkio skyriaus pateikti duomenys).

Pastebėjimai:

1. Savivaldybėje moksleivių krepšelio lėšų įsiskolinimai, susidarantys mokiniams pereinant iš vienos savivaldybės finansuojamos mokyklos į kitos savivaldybės finansuojamą mokyklą, nesuderinti, todėl negalime pasisakyti dėl savivaldybių finansinių įsipareigojimų.

2. Savivaldybėje nenustatyta valstybinės žemės nuomos mokesčio administravimo tvarka, todėl negalime nustatyti, ar laiku ir teisinga suma buvo išsiųsti priminimai prievolių nevykdantiems valstybinės žemės nuomotojams (fiziniams asmenims), kada ir kokių veiksmų turėjo būti imamasi, jei mokestis nesumokamas geruoju.

3. Nei vienam Savivaldybės administracijos skyriui nepavesta nuomos mokesčio už valstybinę žemę nepriemokų išieškojimo funkcija.

Rekomendacijos:

1. Mokiniams migruojant iš vienos savivaldybės finansuojamos mokyklos į kitos savivaldybės finansuojamą mokyklą įstatymų nustatyta tvarka suderinti finansinius įsipareigojimus.
2. Nustatyti Savivaldybės valstybinės žemės nuomos mokesčio administravimo tvarką. Užtikrinti, kad nuomos mokesčio už valstybinę žemę prievolių neįvykdę asmenys laiku ir tinkamai būtų perspėti ir būtų imtasi realių teisinių priemonių nepriemokoms išieškoti.

SAVIVALDYBĖS BIUDŽETO IŠLAIDOS***Biudžeto programos***

Biudžeto sandaros įstatymo (Žin., 1990, Nr. 24-596) 37 straipsnio 3 dalimi nustatyta, kad savivaldybių biudžetų vykdymo, savivaldybių biudžetų asignavimų valdytojų programų sąmatų, savivaldybių biudžetų lėšų apskaitos ir finansinės atskaitomybės auditą atlieka savivaldybių kontrolierių tarnybos. To paties straipsnio 4 dalimi nustatyta pareiga Vidaus audito tarnybai atlikti biudžeto asignavimų valdytojų ir jiems pavaldžių biudžetinių įstaigų ir kitų subjektų programų vertinimą.

Vertinimas apibrėžiamas kaip sisteminis, tikslinis projekto ar programos sudarymo, vykdymo bei rezultatų pasiekimo įvertinimas ir yra svarbus biudžeto proceso elementas, kurio rezultatai naudojami institucijų sprendimų priėmimo procesui tobulinti, veiklos skaidrumui, atskaitingumui, išlaidų efektyvumui didinti. Tai vienas iš svarbiausių valdymo gerinimo elementų.

Vadovaudamiesi Vietos savivaldos įstatymo 28 straipsnio 4 dalimi, mes paprašėme Centralizuotos vidaus audito tarnybos pateikti 2006 metais atliktų auditų medžiagą. Centralizuota vidaus audito tarnyba, kurios vienas iš uždavinių – vertinti programų vykdymą ekonomiškumo, rezultatyvumo ir efektyvumo požiūriais, mums pateikė aštuonias audito ataskaitas, tarp kurių nebuvo nė vienos audito ataskaitos apie biudžetinių programų vertinimą. Sprendžiant iš pateiktų ataskaitų, Centralizuota vidaus audito tarnyba 2006 metais biudžeto asignavimų valdytojų biudžetinių programų vykdymo nevertino.

Savivaldybės biudžetinės įstaigos, Savivaldybės administracijos struktūriniai ir struktūriniai teritoriniai padaliniai teikė Savivaldybės administracijai veiklos ataskaitas už 2006 metus. Mūsų nuomone, veiklos ataskaitose teikiama daugiau aprašomojo pobūdžio informacija ir ne visada aiškus ryšys tarp įstaigos strateginių tikslų, jiems įgyvendinti vykdomų programų ir panaudotų biudžeto asignavimų. Įstaigų veiklos ataskaitos daugiau orientuotos ne į pasiektų programų rezultatų pristatymą, o į veiklos proceso aprašymą.

Savivaldybės tarybos 2006 m. vasario 9 d. sprendimu Nr. T1 – 4 patvirtintoje Bendruomenės iniciatyvų skatinimo programoje (kodas 05) nustatyta, kad ji vykdoma vadovaujantis Savivaldybės tarybos sprendimais patvirtintomis specialiosiomis programomis, t.y. Bažnyčių rėmimo; Teisėtvar-

kos rėmimo; Nevyriausybinių organizacijų rėmimo; Visuomenės sveikatos rėmimo; Vaikų ir jaunimo socializacijos ir kitomis iš Savivaldybės biudžeto numatomomis finansuoti programomis. Šios programos asignavimų valdytojas yra tik vienas – Savivaldybės administracija.

Teisėtvarkos rėmimo programos nuostatai patvirtinti Savivaldybės tarybos 2005 m. vasario 23 d. sprendimu Nr. T1 – 48. Nuostatų 14 punkte nustatyta, kad programos lėšos kaupiamos banke, Savivaldybės administracijos Apskaitos tarnybos atidarytoje specialioje sąskaitoje. Tai rodo, kad programos projektai finansuojami iš savarankiško lėšų šaltinio, kuris sudaromas iš Savivaldybės biudžeto lėšų; lėšų, gautų iš įvairių fondų ir tarptautinių organizacijų; fizinių ir juridinių asmenų paaukotų lėšų; banko palūkanų už sąskaitoje laikomas lėšas; kitų teisėtai gautų lėšų. Savivaldybės administracijos Apskaitos tarnyba teisėtvarkos programos lėšoms nėra atidariusi atskiros sąskaitos banke. Teisėsaugos projektai finansuojami tiesiogiai iš Savivaldybės administracijai skirtų asignavimų, skirtų Bendruomenės iniciatyvų skatinimo programai (kodas 05), esančių Savivaldybės administracijos einamojoje biudžetinėje sąskaitoje.

Analogiška padėtis ir su *Bažnyčių rėmimo programa*, kurios nuostatai patvirtinti Savivaldybės tarybos 2005 m. vasario 23 d. sprendimu Nr. T1 – 49. Šiai programai Savivaldybės administracijos Apskaitos tarnyba taip pat nėra atidariusi atskiros sąskaitos banke, o projektus finansuoja iš Savivaldybės administracijai skirtų asignavimų, skirtų Bendruomenės iniciatyvų skatinimo programai (kodas 05), esančių Savivaldybės administracijos einamojoje biudžetinėje sąskaitoje.

Savivaldybės tarybos 2006 m. vasario 9 d. sprendimu Nr. T1 – 4 patvirtinta Darbo vietų kūrimo skatinimo, verslo plėtros sąlygų sudarymo programa (kodas 06) skirta užtikrinti sparčiai ir subalansuotai smulkaus ir vidutinio verslo sektoriaus plėtrai, vieningos plėtros valdymo ir paramos sistemos sukūrimui, smulkaus ir vidutinio verslo sektoriaus integracijos į ES ekonominę erdvę skatinimui. Programoje numatytas tik vienas programos asignavimų valdytojas – Savivaldybės administracija. Tvirtinant 2006 metų Savivaldybės biudžetą, Savivaldybės administracijai šios programos vykdymui numatyta 90 tūkst. Lt asignavimų. Vėliau, tikslinant Savivaldybės biudžetą, asignavimai šiai programai buvo sumažinti iki 60 tūkst. Lt. Visi programai vykdyti skirti 60 tūkst. Lt buvo pervedti VšĮ Verslo informacijos centrui (pagal VšĮ Verslo informacijos centro programą). Programos lėšų paskirstymo tvarka neregamentuota.

Savivaldybės tarybos sprendimais 2006 m. kovo 22 d. Nr. T1 – 47, 2006 m. balandžio 19 d. Nr. T1 – 92, 2006 m. liepos 12 d. Nr. T1 – 166, 2006 m. rugpjūčio 31 d. Nr. T1 – 183; 2006 m. rugsėjo 28 d. Nr. T1 – 219, 2006 m. spalio 31 d. Nr. T1 – 233, 2006 m. lapkričio 29 d. Nr. T1 – 254, 2006 m. gruodžio 27 d. Nr. T1 – 273 iš Darbo vietų kūrimo skatinimo, verslo plėtros sąlygų sudarymo programos privataus verslo subjektams paramai iš viso skirta 45,2 tūkst. Lt. Biudžeto sandaros įstatymo 21 ir 23 straipsniai nustato, kad Savivaldybių biudžetuose sukaupiamos lėšos, reikalingos įstatymų priskirtoms funkcijoms ir savivaldybėms įstatymų perduotoms valstybės funkcijoms atlikti.

Savivaldybių biudžetų asignavimai yra naudojami Vietos savivaldos įstatymui ir kitiems įstatymams įgyvendinti vykdant savivaldybių biudžetų asignavimų valdytojų patvirtintas programas. Vietos savivaldos įstatymas nustato, kad Savivaldybių biudžetų lėšos gali būti naudojamos tik savivaldybių funkcijoms: savivaldybių tarybų patvirtintoms socialinėms ir ekonominėms bei kitoms programoms įgyvendinti, savivaldybių biudžetinėms įstaigoms išlaikyti ir viešųjų paslaugų teikimui organizuoti. Savivaldybių funkcijos – savivaldybėms priskirtos viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų teikimo funkcijos. Privataus verslo rėmimas mokesčių mokėtojų pinigais prieštarauja minėtoms Biudžeto sandaros ir Vietos savivaldos įstatymų nuostatomis. Savivaldybės administracija Tarybos sprendimais privataus verslo subjektams 2006 metais skirtas lėšas išmokėjo ne iš biudžetinės Darbo vietų kūrimo skatinimo, verslo plėtros sąlygų sudarymo programos, o iš Smulkaus ir vidutinio verslo skatinimo specialiosios programos, kuri Savivaldybėje šiam tikslui yra patvirtinta.

Iš biudžetinės Darbo vietų kūrimo skatinimo, verslo plėtros sąlygų sudarymo programos (kodas 06) į Smulkaus ir vidutinio verslo skatinimo specialiosios programos sąskaitą 2006 metais biudžeto asignavimai nebuvo pervesti.

Tvirtinant biudžetą 4671 tūkst. Lt skirta Infrastruktūros objektų priežiūros ir jų modernizavimo programai (kodas- 07) kurios uždaviniai – statyti ir rekonstruoti infrastruktūros objektus, statyti rekonstruoti ir remontuoti kelių transporto ir melioracijos infrastruktūros objektus, atlikti projektavimo darbus. Šios programos visi asignavimai skirti vienam asignavimų valdytojui – Savivaldybės administracijai. Programos lėšomis buvo atliekami nematerialiojo turto kūrimo, nekilnojamojo turto kūrimo, rekonstrukcijos ir remonto darbai. Statomi, remontuojami ir rekonstruojami buvo ne tik Savivaldybės administracijoje apskaityti pastatai ir statiniai, bet ir kitose įstaigose (pas kitus savivaldybės biudžeto asignavimų valdytojus): Joniškėlio dvaras, Pasvalio jaunimo ir suaugusiųjų mokymo centras, Pasvalio miesto šaligatviai, Vaškų seniūnijai priklausanti katilinė, Ustukių mokyklos sporto salė, Savivaldybės mokyklų (Saločių vidurinės, Ustukių, Pasvalio Svalios, Kriklinių pagrindinių, Narteikių vaikų darželio – mokyklos) stogai, Pasvalio miesto ir rajono gyvenviečių apšvietimo sistemų rekonstrukcija ir kt. Analogiškus darbus atliko ir kiti asignavimų valdytojai jiems skirtomis biudžeto lėšomis, tik lėšos buvo skiriamos iš kitų programų – daugiausia iš Viešojo administravimo funkcijų vykdymo programos (kodas 01). Krinčino seniūnija iš jai skirtų asignavimų turtui atliko Berklainių dvaro stogo remontą (išleista 46,1 tūkst. Lt), Pumpėnų seniūnija atliko Rinkūnų pradinės mokyklos katininės remontą (išleista 30,8 tūkst. Lt), pradėjo Pumpėnų kultūros namų pastato remontą (išleista 56,0 tūkst. Lt), įrengė Jurgėnų vandens gręžinio bebokštę sistemą (išleista 8,7 tūkst. Lt), Pušaloto seniūnija jai skirtais asignavimais rekonstravo gatvių apšvietimo sistemą Deglėnų kaime (11,4 tūkst. Lt), pakeitė duris plastikinėmis Pušaloto bibliotekoje ir Mikoliškio kultūros namuose, Mikoliškio bibliotekoje pakeitė langus ir t.t. Nėra nustatyta, kurie rajono infrastruktūros objektai ir kokie darbai priskiriami Infrastruktūros objektų priežiūros ir jų modernizavimo programai, o kurie -

kitoms savivaldybės biudžeto programoms. Savivaldybės administracijai atliekant ilgalaikio turto, apskaityto pas kitus asignavimų valdytojus, remonto, rekonstrukcijos ir kūrimo darbus, yra didelė rizika, kad šiems darbams panaudotos Infrastruktūros objektų priežiūros programos lėšos bus neteisingai ir ne laiku apskaitytos. Be to, tų asignavimų valdytojų, kurių balanse apskaityti ilgalaikio turto objektai remontuojami, rekonstruojami ar kuriami Infrastruktūros objektų priežiūros programos lėšomis, apskaita objektyviai neatspindi sąskaitose 200 „Išlaidos iš biudžeto“ ir 019 „Nebaigta statyba ir kito ilgalaikio turto kūrimas“ išlaidų, neužtikrinta jų vidaus kontrolė, kadangi, kol darbai neužbaigti, visos išlaidos apskaitomos ir kaupiamos Savivaldybės administracijos apskaitoje.

Buhalterinės apskaitos įstatymo 12 straipsnio 4 dalis nustato, kad ūkinių įvykių ir ūkinių operacijų duomenys užregistruojami ūkinio įvykio dieną arba iškart po to. Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos taisyklių 33 ir 44 punktais nustatyta, kad pastatytų ir perduotų pagal pripažinimo tinkamais naudoti aktus statinių verte padidinamos turto sąskaitos (010 – 018) perkeltant išlaidas iš sąskaitos 019 „Nebaigta statyba ir kito ilgalaikio turto kūrimas“ ir nuo ateinančio mėnesio pradedamas skaičiuoti turto nusidėvėjimas nuo nenudėvėtos (padidintos) turto dalies. Savivaldybės administracijoje ilgalaikio turto kūrimui ir rekonstrukcijai panaudotų Infrastruktūros objektų priežiūros programos lėšų perdavimo rekonstruotų objektų valdytojams tvarka nenustatyta, išlaidos perduodamos praėjus keliems mėnesiams po darbų atlikimo ir pripažinimo tinkamu naudoti akto pasirašymo. Pavyzdžiui, Savivaldybės tarybos 2007 m. kovo 14 d. sprendimu Nr. T1 – 45 nuspręsta perduoti 2006 metais šešiolikos mokymo įstaigų pastatų rekonstrukcijai (langų keitimo) padarytas išlaidas už 282,2 tūkst. Lt toms švietimo įstaigoms, kurių balansuose šie pastatai apskaityti. Minėto sprendimo 1.1.4 ir 1.1.5 punktais perduotos Norgėlių, Meškalaukio ir Švobiškio mokyklų rekonstrukcijos išlaidos Joniškėlio Gabrielės Petkevičaitės – Bitės vidurinei mokyklai, Rinkūnų mokyklos rekonstrukcijos išlaidos – Pumpėnų vidurinei mokyklai, kurios šių rekonstruotų objektų savo balansuose neturi. Ši klaida ištaisyta Savivaldybės tarybos 2007 m. balandžio 4 d. sprendimu Nr. T1-63. Tuo tarpu rekonstrukcijos darbai buvo užbaigti ir darbų priėmimo – perdavimo aktai pasirašyti 2006 m. gruodžio mėnesio pirmoje pusėje, o išlaidos rekonstruoto turto vertės padidinimui perduodamos tik 2007 m. kovo - balandžio mėn. Dėl nelaiku atlikto rekonstruotų pastatų vertės padidinimo, 2007 metų sausio ir vasario (o kai kuriems – ir kovo) mėnesiais rekonstruotų pastatų nusidėvėjimas buvo skaičiuojamas nuo nepadidintos nekilnojamojo turto vertės.

Išmontavus rekonstruojamų mokyklų pastatų senus langus dalis įstaigų neapskaitė liekamųjų medžiagų.

Savivaldybės tarybos 2006 m. vasario 9 d. sprendimu Nr. T1 -3 iš Savivaldybės biudžeto skirta 25,1 tūkst. Lt viešajai įstaigai Pasvalio pirminės asmens sveikatos priežiūros centrui švietimo įstaigų visuomenės sveikatos priežiūros specialistų darbo užmokesčio ir veiklos išlaidoms finansuoti. Pinigai pervesti iš Savivaldybės administracijai skirtų asignavimų Socialinės paramos politikos įgy-

vėdinimo programai vykdyti. Kitus šiai programai skirtus savivaldybės biudžeto asignavimus Savivaldybės administracija naudoja pagal patvirtintą sąmatą (jų Savivaldybės taryba neskirsto). Savivaldybės tarybos patvirtintoje Socialinės paramos politikos įgyvendinimo programoje nenumatyta, kas skirsto šios programos lėšas (asignavimų valdytojais, ar Savivaldybės taryba).

Administracijos direktoriaus rezervas

Biudžeto sandaros įstatymo 25 straipsnis numato Savivaldybės tarybai teisę, tvirtinant Savivaldybės biudžetą, kasmet patvirtinti ir Administracijos direktoriaus rezervą, kuris negali būti didesnis kaip 1 procentas patvirtintų Savivaldybės biudžeto asignavimų sumos. Rezervo lėšos naudojamos tik toms reikmėms, kurių negalima numatyti sudarant ir tvirtinant Savivaldybės biudžetą. Šios lėšos naudojamos ekstremalių situacijų padariniams likviduoti ir kitoms reikmėms pagal Savivaldybės tarybos nustatytas taisykles.

Tvirtindama 2006 metų biudžetą, Savivaldybės taryba nustatė 56,0 tūkst. Lt dydžio Administracijos direktoriaus rezervą. Metų eigoje rezervo dydis buvo tikslinamas. Po paskutinio patikslinimo jis sudarė 106,0 tūkst. Lt.

Savivaldybės tarybos 2004 m. vasario 25 d. sprendimu Nr. T1-88 patvirtintos „Savivaldybės administracijos direktoriaus rezervo sudarymo ir naudojimo taisyklės“ (toliau – Taisyklės). Taisyklių 4 punktu nustatyta, kad rezervo lėšos naudojamos *raštu pateiktiems prašymams* tenkinti. Prašymus dėl rezervo lėšų skyrimo gali teikti: Savivaldybės tarybos nariai; asignavimų valdytojai; visuomeninės organizacijos, *registruotos ir veikiančios savivaldybės teritorijoje*; Savivaldybės įmonės; valstybinės įstaigos ir organizacijos.

2006 metais dėl lėšų iš Administracijos direktoriaus rezervo skyrimo kreipėsi subjektai, nepatenkantys į Taisyklių 4 punkte išvardintų subjektų ratą:

- Savivaldybių asociacija kreipėsi į visas respublikos savivaldybes dėl paramos Telšių rajono savivaldybei nukentėjus nuo centrinio šildymo tiekimo avarijos Telšių mieste. Rašytinio prašymo skirti paramą nėra. Skirta 2000 Lt Telšių rajono senelių globos namams.
- M.K. Čiurlionio kultūros ir paveldo fondas, registruotas ir veikiantis Vilniuje, kreipėsi dėl lėšų skyrimo iš administracijos direktoriaus rezervo Joniškėlio dvaro renginio reklamai. Skirta 1000 Lt.

Taisyklių 6 punktu nustatyta, kad be ekstremalių situacijų padariniams likviduoti, rezervo lėšos, pagal konkrečią *lėšų poreikio sąmatą*, gali būti skiriamos: Savivaldybės organizuojamiems renginiams, nenumatytiems biudžete finansuoti; nenumatytiems visuomenės poreikiams tenkinti.

2006 metais net 45 proc. Administracijos direktoriaus rezervo lėšų skirta įvairiems visuomenės poreikiams tenkinti pareiškėjams nepateikus konkrečių lėšų poreikio sąmatų (Pasvalio kultūros centrui – automobilių varžyboms ant ledo Pajiešmenų kaime organizuoti – 1500 Lt (S.Savicko

prašymas); Panevėžio krašto radijo klubui – Lietuvos radijo mėgėjų draugijos sąskrydžiui organizuoti – 2000 Lt; „Santakos“ bendrijai – senjorų kelionei į Ignaliną organizuoti – 500 Lt; „Bočių“ Pasvalio bendrijai – jubiliejaus minėjimo išlaidoms – 1000 Lt; Pušaloto parapijai – bažnyčios remonto išlaidoms iš dalies kompensuoti – 10000 Lt; Pasvalio kultūros centrui (prašymą pateikė YAMAHA muzikos mokyklos vadovas V. Trepekūnas) – respublikiniam YAMAHA muzikos mokyklų šiuolaikinės muzikos konkursui organizuoti – 2000 Lt; Pasvalio šv. Jono Krikštytojo parapijai - bažnyčios grindinio šildymo įrengimui – 20000 Lt; Krinčino šv. Petro ir Povilo parapijai – bažnyčios bokštų remontui – 8000 Lt; M. K. Čiurlionio kultūros ir paveldo fondui - Joniškėlio dvaro renginio reklamai -1000 Lt; Pasvalio Petro Vileišio gimnazijai - Tarptautinio Socrates Comenius 1.2 projekto vykdymui – 500 Lt).

Taisyklių 3 punktu nustatyta, kad rezervo lėšos naudojamos tik toms reikmėms, kurių negalima numatyti sudarant ir tvirtinant Savivaldybės biudžetą.

2006 metais iš Administracijos direktoriaus rezervo lėšos buvo skiriamos tokiems visuomenės poreikiams, kaip Joniškėlio Gabrielės Petkevičaitės - Bitės vidurinei mokyklai, Lietuvos pensininkų sąjungos „Bočiai“ Pasvalio bendrijai – jubiliejų paminėjimui; Pasvalio, Joniškėlio, Krinčino parapijoms - bažnyčių pastatų rekonstrukcijai ir renovacijai ir kitiems poreikiams, kuriems buvo galimybė lėšas numatyti tvirtinant 2006 metų savivaldybės biudžetą.

Iš viso per 2006 metus buvo paskirstyta 105,2 tūkst. Lt Administracijos direktoriaus rezervo lėšų. Metų pabaigoje liko nepanaudota 0,8 tūkst. Lt. Taip pat liko nepervesti 4,0 tūkst. Lt, kurie 2006 m. lapkričio 3 d. Administracijos direktoriaus įsakymu Nr. DV – 557 buvo paskirti gyvenamojo namo bendrijai „Vyšnia – 35“, gaisro padarytų nuostolių kompensavimui. Finansų skyriaus paaiškinimu, pinigai nuo stichinės nelaimės nukentėjusiai namo bendrijai nebuvo perduoti dėl iškilusių bendrijos organizacinių problemų (bendrija nebuvo įregistruota Juridinių asmenų registre, neturėjo sąskaitos banke).

Savivaldybės biudžeto asignavimai

Savivaldybės tarybos 2006 m. vasario 9 d. sprendimu Nr.T1 - 8 55498,9 tūkst. Lt asignavimų paskirstyta asignavimų valdytojams ir patvirtintas 56,0 tūkst. Lt Administracijos direktoriaus rezervas. 2006 metų Savivaldybės biudžetas Savivaldybės tarybos sprendimais buvo tikslintas 8 kartus. Po paskutinio patikslinimo (Savivaldybės tarybos 2006 m. gruodžio 27 d. sprendimas Nr. T1 – 271) asignavimų (įskaitant Administracijos direktoriaus rezervą) suma padidėjo 3640 tūkst. Lt ir sudarė 59194,9 tūkst. Lt išlaidų, iš jų: paprastosioms išlaidoms – 53336,9 tūkst. Lt, iš jų darbo užmokesčiui – 31311,3 tūkst. Lt; turtui įsigyti – 5858,0 tūkst. Lt.

2006 metais padaryta 58227,8 tūkst. Lt išlaidų. Asignavimų valdytojams perduodami asignavimai buvo sumažinti asignavimų valdytojų negautomis specialiąjų programų lėšomis.

Savivaldybės biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo 2007 m. sausio 1 d. ataskaitos (F- 2-sav.) duomenimis, pagal ekonominę klasifikaciją didžiausią 2006 metų Savivaldybės biudžeto išlaidų dalį sudaro išlaidos darbo užmokesčiui – net 53,8 proc., sandoriams su materialiuoju ir nematerialiuoju turtu bei finansinių įsipareigojimų vykdymui išlaidos – 10,1 proc.

Pagal funkcinę klasifikaciją 2006 metais didžiausią Savivaldybės biudžeto išlaidų dalį sudarė išlaidos švietimui – 26014,1 tūkst. Lt (44,7 proc.), socialinei apsaugai – 9297,9 tūkst. Lt (16,0 proc.), poilsiui, kultūrai ir religijai – 5002,5 tūkst. Lt (8,6 proc.), būsto ir komunalinio ūkio išlaidos – 4391,8 tūkst. Lt (7,5 proc.), valdymo išlaidos – 7385,3 tūkst. Lt (12,7 proc.), ekonomikos išlaidos – 3415,0 tūkst. Lt (5,9 proc.), sveikatos apsaugai – 1440,0 tūkst. Lt (2,4 proc.), kitoms funkcijoms – 1281,2 tūkst. Lt (2,2 proc.).

Biudžeto sandaros įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 3 punktu nustatyta, kad biudžeto asignavimų valdytojai turi nustatyti ir tvirtinti vadovaujamos institucijos programų išlaidų sąmatas, neviršijant šioms programoms patvirtintų bendrųjų asignavimų, tarp jų - išlaidoms, iš jų - darbo užmokesčiui ir turtui įsigyti, sumų. Biudžeto sandaros įstatymo 7 straipsnio 1 punkte nustatyta, kad asignavimų valdytojai atsakingi už programų vykdymą, išlaidų sąmatų sudarymą ir vykdymą neviršijant patvirtintų asignavimų sumų, už paskirtų asignavimų efektyvų, atitinkantį programoje nustatytus tikslus ir rezultatyvų naudojimą.

Atlikus asignavimų valdytojų pateiktų biudžeto sąmatų įvykdymo apyskaitų (F-2) auditą nustatyta, kad faktinės išlaidos viršijo patvirtintas sąmatas, tame tarpe ir darbo užmokesčiui skirtus asignavimus:

Joniškėlio Gabrielės Petkevičaitės – Bitės vidurinėje mokykloje

– moksleivio krepšelio sąmata (9.2.2.2) – 51,4 tūkst. Lt, iš jų darbo užmokesčiui 12,0 tūkst. Lt, įmokų SODRAI – 38,2 tūkst. Lt;

- biudžeto sąmata (9.2.2.2) – 8,3 tūkst. Lt, iš jų darbo užmokesčiui 1,2 tūkst. Lt.

Pumpėnų vidurinėje mokykloje - biudžeto sąmata (9.2.2.2) – 16,6 tūkst. Lt, iš jų darbo užmokesčiui 1,1 tūkst. Lt, įmokų SODRAI – 5,9 tūkst. Lt;

Pušaloto pagrindinėje mokykloje - biudžeto sąmata (9.2.1.1) – 3,6 tūkst. Lt, o darbo užmokesčiui 6,1 tūkst. Lt, įmokų SODRAI – 2,8 tūkst. Lt;

Lopšelyje – darželyje „Eglutė“ - biudžeto sąmata (9.1.1.1) – bendra sąmata neviršyta, bet 2,6 tūkst. Lt viršyta darbo užmokesčio eilutė ir 0,5 tūkst. Lt, įmokų SODRAI eilutė;

Darželyje – mokykloje „Linelis“ - biudžeto sąmata (9.1.2.1) – 1,6 tūkst. Lt, o darbo užmokesčiui – 15,3 tūkst. Lt ir įmokoms SODRAI – 5,2 tūkst. Lt;

Saločių Antano Poškos vidurinėje mokykloje – moksleivio krepšelio sąmata (9.2.2.2) – 9,4 tūkst. Lt, iš jų darbo užmokesčiui 1,1 tūkst. Lt, įmokų SODRAI – 5,0 tūkst. Lt;

Grūžių vaikų globos namuose - biudžeto sąmata (10.9.1.1) – 2,0 tūkst. Lt, o darbo užmokesčiui – 2,7 tūkst. Lt;

Priešgaisrinėje tarnyboje - biudžeto sąmata (3.2.1.1) – 2,5 tūkst. Lt, o darbo užmokesčio – net 8,5 tūkst. Lt;

Jaunimo ir suaugusiųjų mokymo centre - biudžeto sąmata (9.2.2.2) – 5,8 tūkst. Lt, iš jų darbo užmokesčio – 4,9 tūkst. Lt, įmokų SODRAI – 0,9 tūkst. Lt.

Biudžeto išlaidų sąmatų prekių ir paslaugų straipsniai viršyti: Kriklinių pagrindinėje mokykloje – 10,8 tūkst. Lt, Daujėnų pagrindinėje mokykloje – 3,9 tūkst. Lt, Lėvens pagrindinėje mokykloje – 2,4 tūkst. Lt, Svalios pagrindinėje mokykloje – 4,9 tūkst. Lt, Pasvalio Mariaus Katiliškio viešojoje bibliotekoje – 13,4 tūkst. Lt, Priešgaisrinės tarnybos valstybės deleguotų funkcijų sąmata – 6,9 tūkst. Lt, Pasvalio muzikos mokykloje - 2,3 tūkst. Lt, darželyje – mokykloje „Liepaitė“ – 12,5 tūkst. Lt, Pasvalio apylinkių seniūnijoje viršytos trys sąmatos, iš viso 16,5 tūkst. Lt, Pasvalio miesto seniūnijoje viršytos dvi sąmatos – 106,2 tūkst. Lt, Joniškėlio apylinkių seniūnijoje viršytos keturios sąmatos, iš viso 4,9 tūkst. Lt, Krinčino seniūnijoje viršytos trys sąmatos, iš viso 10,8 tūkst. Lt .

Pagrindinė sąmatų viršijimo priežastis – skiriami nepakankami savivaldybės biudžeto asignavimai.

2006 metais asignavimų valdytojai nepanaudojo ir grąžino į Savivaldybės biudžetą 15,5 tūkst. Lt asignavimų:

Pasvalio darželis – mokykla „Liepaitė“ - 356,80 Lt

Pasvalio darželis – mokykla „Žilvitis“ - 445,72 Lt

Pajiešmenių pagrindinė mokykla - 387,18 Lt

Pasvalio Lėvens pagrindinė mokykla - 1760,00 Lt

Pumpėnų vidurinė mokykla - 129,39 Lt

Pušaloto pagrindinė mokykla - 1206,00 Lt

Daujėnų pagrindinė mokykla - 93,73 Lt

Pasvalio sporto mokykla - 395,33 Lt

Pasvalio muzikos mokykla - 2250,00 Lt

Pasvalio rajono savivaldybės administracija – 8315,90 Lt

Grūžių vaikų globos namai - 235,99 Lt

Pasibaigus 2006 metams į Lietuvos Respublikos Valstybės biudžetą grąžinta 376,0 tūkst. Lt nepanaudotų valstybės biudžeto lėšų: 186,0 tūkst. Lt – Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 30 d. nutarimu Nr. 1072 skirtų lėšų (buvo skirta 195,5 tūkst. Lt valstybės biudžeto asignavimų paramai mažas pajamas gaunančioms šeimoms dėl kuro pabrangimo – Lietuvos Respublikos piniginių socialinės paramos mažas pajamas gaunančioms šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims) įstatyme nustatytai socialinei pašalpai bei kompensacijoms mokėti ir administruoti nuo 2006 m. spa-

lio 1 d. patvirtinus valstybės remiamų pajamų dydį – 185 litus per mėnesį vienam Lietuvos Respublikos gyventojui); 190,0 tūkst. Lt – LRV 2006 m. vasario 27 d. nutarimu Nr. 194 skirtų lėšų (buvo skirta 305 tūkst. Lt valstybės biudžeto asignavimų paramai mažas pajamas gaunančioms šeimoms dėl kuro pabrangimo). Skirti valstybės biudžeto asignavimai turėjo tikslinę paskirtį. Nepanaudotus pagal tikslinę paskirtį asignavimus, Finansų skyrius grąžino į Valstybės biudžetą, kaip reikalaujama Biudžeto sandaros įstatymo 32 straipsnio 3 dalyje.

Pastebėjimai

1. Bendruomenės iniciatyvų skatinimo programos (kodas 05), kurios vienintelis asignavimų valdytojas yra Savivaldybės administracija, lėšos tvarkomos ir naudojamos nesilaikant Savivaldybės tarybos patvirtintų *Teisėtvarkos rėmimo programos, Bažnyčių rėmimo programos nuostatų*.

2. Savivaldybės tarybos sprendimais 2006 metais skirta 45,2 tūkst. Lt iš biudžetinės Darbo vietų kūrimo skatinimo, verslo plėtros sąlygų sudarymo programos (kodas 06) privatiems verslo subjektams. Privataus verslo rėmimas mokesčių mokėtojų pinigais prieštarauja Biudžeto sandaros ir Vietos savivaldos įstatymų nuostatoms. Savivaldybės administracija Tarybos sprendimais privataus verslo subjektams 2006 metais skirtas lėšas išmokėjo ne iš biudžetinės Darbo vietų kūrimo skatinimo, verslo plėtros sąlygų sudarymo programos, o iš nebiudžetinės Smulkaus ir vidutinio verslo skatinimo specialiosios programos.

3. Savivaldybės administracijai skiriami Savivaldybės biudžeto asignavimai Infrastruktūros objektų priežiūros ir jų modernizavimo programai. Programoje nėra aiškiai apibrėžti programos tikslai ir uždaviniai, nenustatyta, kokie rajono infrastruktūros objektai priskiriami Infrastruktūros objektų priežiūros ir jų modernizavimo programai, o kurie - kitoms savivaldybės biudžeto programoms. Toks programos sudarymas, mūsų nuomone, neužtikrina skaidraus ir efektyvaus biudžeto lėšų panaudojimo, kyla rizika dėl biudžeto asignavimų panaudojimo tinkamos kontrolės. Be to, Savivaldybės administracijai atliekant ilgalaikio turto, apskaityto pas kitus asignavimų valdytojus, remonto, renovacijos ir kūrimo darbus, kyla rizika, kad šiems darbams panaudotos Infrastruktūros objektų priežiūros programos lėšos bus neteisingai ir nelaiku apskaitytos. Savivaldybės administracija laiku neperduoda iš Infrastruktūros objektų priežiūros programos padarytų turto išlaidų tiems asignavimų valdytojams, kurių balansuose apskaitytas rekonstruotas objektas. Be to, tų asignavimų valdytojų, kurių balanse apskaityti ilgalaikio turto objektai remontuojami, renovuojami ar kuriami Infrastruktūros objektų priežiūros programos lėšomis, buhalterinė apskaita objektyviai neatspindi sąskaitose 200 „Išlaidos iš biudžeto“ ir 019 „Nebaigta statyba ir kito ilgalaikio turto kūrimas“ išlaidų, neužtikrinta jų vidaus kontrolė. Savivaldybės administracijoje nenustatyta Infrastruktūros objektų priežiūros programos lėšomis atliktų kitų asignavimų valdytojų apskaitoje esančių ilgalaikio turto objektų remonto, renovacijos ir kūrimo darbų išlaidų perdavimo tvarka ir terminai.

4. Dalis asignavimų valdytojų, pažeisdami Biudžeto sandaros įstatymo 7 straipsnio 1 punktą, viršijo patvirtintas biudžeto išlaidų sąmatas (padarė daugiau faktinių išlaidų, negu buvo skirta asignavimų programų vykdymui).

5. 2006 metais Savivaldybės biudžeto ir asignavimų valdytojų programų vykdymo vertinimas neatliktas.

6. Teigiamai vertindami asignavimų valdytojų veiklos atskaitingumą, atkreipiame dėmesį į tai, kad mūsų nuomone, asignavimų valdytojų teikiamose veiklos ataskaitose biudžeto programų vykdymo rezultatai turėtų būti aiškiai susieti su panaudotais asignavimais.

7. 2006 metais skiriant lėšas iš Savivaldybės administracijos direktoriaus rezervo buvo nesivadovaujama Savivaldybės administracijos direktoriaus rezervo sudarymo ir naudojimo taisyklių 4 ir 6 punktais: skirta 2000 Lt Telšių rajono senelių globos namams nesant rašytinės formos prašymo; M. K. Čiurlionio kultūros ir paveldo fondui, kuris registruotas ir veikia ne Savivaldybės teritorijoje, skirta 1000 Lt; beveik pusė lėšų, skirtų iš Savivaldybės administracijos direktoriaus rezervo rajono organizuojamiems renginiams, nenumatytiems biudžete finansuoti, nenumatytiems visuomenės poreikiams tenkinti buvo skirta pareiškėjams nepateikus konkrečių lėšų poreikio sąmatų.

8. 2006 metais iš Administracijos direktoriaus rezervo lėšos buvo skiriamos tokiems visuomenės poreikiams, kuriems buvo galimybė lėšas numatyti tvirtinant 2006 metų savivaldybės biudžetą, nebuvo atsižvelgta į Biudžeto sandaros įstatymo 25 straipsnio 2 dalies ir Savivaldybės administracijos direktoriaus rezervo sudarymo ir naudojimo taisyklių 3 punkto nuostatas.

9. Atkreipiame dėmesį, kad pasikeitęs Savivaldybės administracijos direktoriaus rezervo sudarymo ir naudojimo taisyklių 8 punkte nurodytas Savivaldybės administracijos juridinio asmens kodas.

Rekomendacijos

1. Užtikrinti, kad Savivaldybės biudžetinėms programoms skirtos lėšos būtų skirstomos ir naudojamos įstatymų, kitų norminių teisės aktų ir Savivaldybės tarybos nustatyta tvarka šioms Savivaldybės funkcijoms: Savivaldybės tarybos patvirtintoms socialinėms ir ekonominėms bei kitoms programoms įgyvendinti, Savivaldybės biudžetinėms įstaigoms išlaikyti ir viešųjų paslaugų teikimui organizuoti.

2. Siekiant užtikrinti Savivaldybės biudžeto lėšų panaudojimo teisingą, laiku sutvarkytą apskaitą ir vidaus kontrolę: reglamentuoti, kurie rajono infrastruktūros objektai remontuojami, rekonstruojami ir kuriami Infrastruktūros objektų priežiūros ir jų modernizavimo programos lėšomis, o kurie - kitų Savivaldybės biudžeto programų lėšomis; nustatyti Infrastruktūros objektų priežiūros programos lėšomis atliktų, kitų asignavimų valdytojų apskaitoje esančių ilgalaikio turto objektų remonto, renovacijos ir kūrimo darbų išlaidų perdavimo tvarką ir terminus.

3. Patvirtinti kitų biudžeto programų administravimo reglamentus.

4. Inicijuoti Savivaldybės tarybai Administracijos direktoriaus rezervo sudarymo ir naudojimo taisyklių patikslinimą.

5. Skiriant lėšas iš Savivaldybės administracijos direktoriaus rezervo vadovautis Biudžeto sandaros įstatymo nuostatomis ir Savivaldybės administracijos direktoriaus rezervo sudarymo ir naudojimo taisyklėmis.

SKOLOS

Pasvalio rajono savivaldybės debitinio ir kreditinio įsiskolinimo 2007 m. sausio 1 dienai atskaitos duomenimis:

- bendras Savivaldybės kreditinis įsiskolinimas – 5469,3 tūkst. Lt (iš jų 4478,5 tūkst. Lt – Savivaldybės negrąžintos paskolos). Lyginant su kreditiniu įsiskolinimu 2006 metų pradžiai, jis padidėjo 714,2 tūkst. Lt.

- asignavimų valdytojų biudžeto lėšų kreditinis įsiskolinimas sudarė 990,8 tūkst. Lt, arba 173 tūkst. Lt mažesnis negu 2006 metų pradžioje. 69 proc. kreditinių skolų (683,4 tūkst. Lt) sudarė Savivaldybės biudžetinių įstaigų įsiskolinimas tiekėjams už prekes ir paslaugas, 8 proc.- socialinės išmokos (79,1 tūkst. Lt.), 3,6 proc.- materialiojo ir nematerialiojo turto kūrimo išlaidos (35,7 tūkst. Lt)

- biudžeto lėšų kreditinės skolos, truncančios ilgiau kaip 45 dienas, sudarė 45,6 tūkst. Lt.

- bendras debitinis įsiskolinimas – 1631,3 tūkst. Lt, arba 1026,6 tūkst. Lt didesnis negu 2006 metų pradžioje;

- debitorinis biudžeto įsiskolinimas – 592,2 tūkst. Lt, arba 146,8 tūkst. Lt didesnis, negu 2006 m. sausio 1 d.

Didžiausios debetinės skolos biudžetui 2007 m. sausio 1 d. liko:

Saločių seniūnijoje – 160,0 tūkst. Lt;

Savivaldybės administracijoje – 95,9 tūkst. Lt;

Krinčino seniūnijoje – 80,4 tūkst. Lt;

Pumpėnų seniūnijoje – 51,5 tūkst. Lt;

Vaškų seniūnijoje – 40,0 tūkst. Lt;

Pušaloto seniūnijoje – 39,0 tūkst. Lt;

Pasvalio darželyje – mokykloje „Liepaitė“ – 13,0 tūkst. Lt;

Pasvalio lopšelyje – darželyje „Eglutė“ – 13,7 tūkst. Lt;

Pasvalio muzikos mokykloje – 11,9 tūkst. Lt;

Joniškėlio miesto seniūnijoje – 11,3 tūkst. Lt.

Be kreditinių skolų 2006 metus užbaigė Pasvalio rajono savivaldybės pedagoginė psichologinė tarnyba, Valakėlių pagrindinė mokykla, Krinčino pagrindinė mokykla, Joniškėlio miesto seniūnija.

Didžiausi biudžeto lėšų kreditoriniai įsiskolinimai 2007 m. sausio 1 d. liko:

Savivaldybės administracijoje – 164,9 tūkst. Lt, iš jų - 79,1 tūkst. Lt – socialinės paramos pašalpos;

Pasvalio Petro Vileišio gimnazijoje – 26,9 tūkst. Lt;

Joniškėlio Gabrielės Petkevičaitės-Bitės vidurinėje mokykloje – 77,0 tūkst. Lt;

Priešgaisrinėje tarnyboje – 67,7 tūkst. Lt;

Pasvalio miesto seniūnijoje – 125,0 tūkst. Lt;

Pasvalio apylinkių seniūnijoje – 51,9 tūkst. Lt;

Joniškėlio apylinkių seniūnijoje – 33,9 tūkst. Lt;

Saločių seniūnijoje – 25,3 tūkst. Lt;

Vaškų seniūnijoje – 32,8 tūkst. Lt;

Saločių Antano Poškos vidurinėje mokykloje – 48,3 tūkst. Lt;

Pumpėnų vidurinėje mokykloje - 44,7 tūkst. Lt;

Narteikių vaikų darželyje - mokykloje „Linelis“ – 40,2 tūkst. Lt;

Lopšelyje – darželyje „Eglutė“ – 30,5 tūkst. Lt

Savivaldybės paskolų likutis 2005 m. sausio 1 d. buvo 2789,5 tūkst. Lt, iš jų 1545,6 tūkst. Lt užsienio paskolos su valstybės garantija. Visos paskolos ilgalaikės. Paskolų likutis 2006 m. sausio 1 d. – 3228,3 tūkst. Lt. Taip pat visos paskolos ilgalaikės. Per 2006 metus grąžinta 1381,0 tūkst. Lt paskolų ir pasirašyta dvi naujos ilgalaikių paskolų investicinių projektų finansavimui sutartys: 1500,0 tūkst. Lt su AB banku „Hansabankas“, 2500,0 tūkst. Lt su AB SEB Vilniaus banku, iš kurių 2007 m. sausio 1 dienai panaudota 2741,9 tūkst. Lt; ir dvi lizingo sutartys dėl automobilių pirkimo seniūnijoms už 95,5 tūkst. Lt. Savivaldybių skolinių įsipareigojimų ir suteiktų garantijų bei paskolų 2007 m. sausio 1 d. ataskaitos (forma Nr. 3-sav.-metinė) 16 eilutėje parodyta, kad 2006 metais gautų paskolų Savivaldybės vardu pagal lizingo sutartis suma 149,2 tūkst. Lt dėl to, kad buvo ištaisyta klaida 2005 metų paskolų apskaitoje. Neteisingai trumpalaikėse paskolose apskaitytas lizingo likutis buvo perkeltas į ilgalaikių paskolų stulpelį.

Pastebėjimas:

Savivaldybės biudžeto debetinės skolos nuolat auga. Per 2006 metus jos padidėjo 1026,6 tūkst. Lt ir 2007 m. sausio 1 d. sudarė 1631,3 tūkst. Lt. Atlikdami Savivaldybės biudžeto vykdymo auditą, kasmet atkreipiame Savivaldybės administracijos atsakingų darbuotojų dėmesį į tai, tačiau pažangos nepastebėjome.

Rekomendacija:

Ieškoti būdų Savivaldybės biudžeto asignavimų valdytojų debitinių ir kreditinių skolų mažinimui. Imtis realių teisinių veiksmų debitinių skolų išieškojimui.

FINANSINĖS ATSKAITOMYBĖS VERTINIMAS

Atliekant 2006 metų Savivaldybės biudžeto vykdymo auditą, buvo audituoti šie Savivaldybės biudžeto finansinės atskaitomybės dokumentai:

Pasvalio rajono savivaldybės biudžeto įvykdymo 2007 m. sausio 1 d. ataskaita, forma Nr. 1-sav.;

Pasvalio rajono savivaldybės biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo 2007 m. sausio 1 d. ataskaita, forma Nr. 2-sav.;

Pasvalio rajono savivaldybės skolinių įsipareigojimų ir suteiktų garantijų bei paskolų 2007 m. sausio 1 d. ataskaita, forma Nr. 3-sav.;

Pasvalio rajono savivaldybės ilgalaikių paskolų panaudojimo 2007 m. sausio 1 d. ataskaita, forma Nr. 4 sav.;

Pasvalio rajono savivaldybės debitinio ir kreditinio įsiskolinimo 2007 m. sausio 1 d. ataskaita, forma Nr. 6 metinė;

Aiškinamasis raštas.

2006 metų Pasvalio rajono savivaldybės biudžeto įvykdymo ir biudžeto sąmatos įvykdymo ataskaitos Finansų ministerijai pateiktos Finansų ministerijos nustatytais terminais. Šios ataskaitos elektroniniu paštu išsiųstos 2007 m. vasario 9 d. Savivaldybės skolinių įsipareigojimų už 2006 metus ataskaita ir 2006 metų Savivaldybės suvestinė debitorinio ir kreditorinio įsiskolinimo ataskaita Finansų ministerijai pateikta 2007 m. sausio 31 d.

Visi išvardinti dokumentai užpildyti Finansų ministro 2006 m. vasario 6 d. įsakymu Nr. 1k – 048 ir 2006 m. gruodžio 20 d. įsakymu Nr. 1K- 421 patvirtintose formose, pasirašyti, duomenys pateikti tūkstančiais litų.

Asignavimų valdytojai kartu su metine atskaitomybe Finansų skyriui teikė ir Išlaidų sąmatų vykdymo 2007 m. sausio 1 d. balansus. Suvestinis visų asignavimų valdytojų Išlaidų sąmatų vykdymo 2007 m. sausio 1 d. balansas audito metu mums nebuvo pateiktas.

Audito metu tikrinome asignavimų valdytojų pateiktą Biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo 2007 m. sausio 1 d. ataskaitose, Išlaidų sąmatų vykdymo 2007 m. sausio 1 d. balanse ir jo prieduose bei Debitorinio ir kreditorinio įsiskolinimo 2007 m. sausio 1 d. ataskaitose pateiktą duomenų teisingumą. Nustatėme tokius neatitikimus:

1. Pedagoginės psichologinės tarnybos Išlaidų sąmatų vykdymo 2007 m. sausio 1 d. balanso 80 eilutėje „Išsinuomotas turtas pagal lizingo (finansinės nuomos) sutartis“ nepagrįstai parodytas 185,1 tūkst. Lt likutis. Šis likutis turėjo būti parodytas 85 eilutėje „Išsinuomotas turtas pagal kitas sutartis“.

2. Pasvalio lopšelio – darželio „Eglutė“ Išlaidų sąmatų vykdymo 2007 m. sausio 1 d. balanso 35 eilutėje „Atsiskaitymai su biudžetu“ nepagrįstai parodytas 9,2 tūkst. Lt likutis (tai Finansų skyriui pervestos veiklos pajamos, kurios iki 2007 m. sausio 1 d. nebuvo sugrąžintos kaip specialiųjų programų asignavimai).

3. Daujėnų pagrindinės mokyklos Išlaidų sąmatų vykdymo 2007 m. sausio 1 d. balanso 48 eilutėje „Finansavimas iš biudžeto“ parodytas 9,2 tūkst. Lt likutis yra sumažintas 0,7 tūkst. Lt.

4. Pajiešmenių pagrindinės mokyklos Išlaidų sąmatų vykdymo 2007 m. sausio 1 d. balanso 76 eilutėje „Kiti atsiskaitymai“ nepagrįstai parodytas 8,5 tūkst. Lt likutis (autorinis atlyginimas).

5. Darželio – mokyklos „Linelis“ Išlaidų sąmatų vykdymo 2007 m. sausio 1 d. balanso 17 eilutėje „Pavedimų lėšos (110)“ parodytas 2,6 tūkst. Lt likutis, kai tuo tarpu nei 45 eilutėje „Pavedimų lėšų išlaidos (214)“, nei 69 eilutėje „Atsiskaitymai už pavedimų lėšas (176)“ likučių nėra.

5. Ustukių pagrindinės mokyklos Išlaidų sąmatų vykdymo 2007 m. sausio 1 d. balanso 17 eilutėje „Pavedimų lėšos (110)“ likučio nėra, o 69 eilutėje „Atsiskaitymai už pavedimų lėšas (176)“ parodytas 0,7 tūkst. Lt likutis. Likutis, kuris turėjo būti 17 eilutėje, parodytas balanso 18 eilutėje „Lėšos už paslaugas (111)“.

6. Pasvalio Mariaus Katiliškio viešosios bibliotekos Išlaidų sąmatų vykdymo 2007 m. sausio 1 d. balanso 15 eilutė „Biudžetinių lėšų sąskaitos“ neteisinga, kadangi joje nepagrįstai parodytas 0,1 tūkst. Lt likutis. Šis likutis turėjo būti parodytas 17 eilutėje „Pavedimų lėšos“.

7. Pasvalio kultūros centro Išlaidų sąmatų vykdymo 2007 m. sausio 1 d. balanso 67 eilutėje „Atsiskaitymai su biudžetu“ neparodytas 3,6 tūkst. Lt veiklos pajamų likutis, kuris metų pabaigoje liko įstaigos kasoje ir parodytas balanso 21 eilutėje „Kitos lėšos kasoje“. Taip pat 3,6 tūkst. Lt suma parodytas per didelis likutis 59 eilutėje „Biudžetinių įstaigų pajamos“. Neteisingi balanso likučiai dėl to, kad Pasvalio kultūros centre neapskaitomas įstaigos įsiskolinimas Finansų skyriui, kai gaunamos veiklos pajamos.

Be to, balanso 35 eilutėje „Atsiskaitymai su biudžetu“ nepagrįstai parodytas 7,3 tūkst. Lt likutis (tai Finansų skyriui pervestos veiklos pajamos, kurios iki 2007 m. sausio 1 d. nebuvo sugrąžintos kaip specialiųjų programų asignavimai).

8. Grūžių vaikų globos namų Išlaidų sąmatų vykdymo 2007 m. sausio 1 d. balanso 48 eilutė „Finansavimas iš biudžeto“ ir 49 eilutė „Finansavimas iš kitų šaltinių“ yra neteisingos, kadangi įstaiga turi 9,7 tūkst. Lt nenurašytų medžiagų likutį (19 eilutė „Medžiagos, maisto produktai ir kitos at-

sargos“ ir 2,5 tūkst. Lt debitinių skolų (37 eilutė „Atsiskaitymai su kitais debitoriais ir kreditoriais“, o minėtose finansavimo sąskaitose likučio nėra.

Be to, balanso 17 eilutėje „Pavedimų lėšos“ parodytas 2,8 tūkst. Lt likutis, 45 eilutėje „Pavedimų lėšų išlaidos“ likučio nėra, o 69 eilutėje „Atsiskaitymai už pavedimų lėšas“ likutis – 15,2 tūkst. Lt.

9. Paslaugų ir užimtumo centro pagyvenusiems ir neigaliesiems Išlaidų sąmatų vykdymo 2007 m. sausio 1 d. balanso 52 eilutėje „Nematerialiojo turto nusidėvėjimas“ likučio nėra, nors įstaiga turi 3,2 tūkst. Lt nematerialiojo turto likutį (balanso 3 eilutė „Nematerialusis turtas“).

10. Pasvalio priešgaisrinės tarnybos Išlaidų sąmatų vykdymo 2007 m. sausio 1 d. balanso 9 eilutėje „Medžiagos, maisto produktai ir kitos atsargos“ parodytas 13,5 tūkst. Lt nenurašytų medžiagų likutis, o eilutėje 48 „Finansavimas iš biudžeto“ ar 49 eilutėje „Finansavimas iš kitų šaltinių“ likučių nėra.

11. Darželio – mokyklos „Liepaitė“ Išlaidų sąmatų vykdymo 2007 m. sausio 1 d. balanso 52 eilutėje „Nematerialiojo turto nusidėvėjimas“ likučio nėra, nors įstaiga turi 2,8 tūkst. Lt nematerialiojo turto likutį (balanso 3 eilutė „Nematerialusis turtas“).

12. Vaškų vidurinės mokyklos Išlaidų sąmatų vykdymo 2007 m. sausio 1 d. balanso 18 eilutėje „Lėšos, gautos už prekes ir paslaugas“ parodytas 0,4 tūkst. Lt Finansų skyriui nepervestas veiklos pajamų likutis. Šis likutis neparodytas 67 eilutėje „Atsiskaitymai su biudžetu“. Neteisingi balanso likučiai dėl to, kad neapskaitomas įstaigos įsiskolinimas Finansų skyriui, kai gaunamos veiklos pajamos.

13. Pasvalio sporto mokyklos Išlaidų sąmatų vykdymo 2007 m. sausio 1 d. balanso 40 eilutės likutis „Išlaidos iš biudžeto sumažintas 0,5 tūkst. Lt (parodyta 22,5 tūkst. Lt), kai tuo tarpu kreditinės skolos sudaro 23,0 tūkst. Lt (65 ir 71 eilutės).

Neteisingai apskaitytas Pasvalio sporto mokyklos trūkumų likutis.

Debetinio ir kreditinio įsiskolinimo 2007 m. sausio 1 d. ataskaitos (forma Nr. 6 metinė) 7 stulpelio „Biudžeto lėšų debetinis įsiskolinimas laikotarpio pabaigai“ 137 eilutėje nepagrįstai parodytas 1,3 tūkst. Lt likutis, kadangi įstaiga turi 1,3 tūkst. Lt veiklos pajamų, o ne biudžeto lėšų debetinį įsiskolinimą.

14. Saločių seniūnijos Išlaidų sąmatų vykdymo 2007 m. sausio 1 d. balanso 59 eilutėje „Biudžetinių įstaigų pajamos (400)“ parodytas neigiamas 109,5 tūkst. Lt (debetinis) veiklos pajamų likutis. Šis likutis yra neteisingas, kadangi suteikus paslaugas, priskaitymai daromi sąskaitos 400 „Biudžetinių įstaigų pajamos“ kredite. Seniūnijoje neteisingai apskaitomas įsiskolinimas Finansų skyriui, kai gaunamos veiklos pajamos ir pervedamos į Savivaldybės biudžetą.

Pagal asignavimų valdytojų pateiktus balansus suvestinis balansas Finansų skyriuje nesudarytas, nes tokia pareiga teisės aktais aiškiai nenustatyta.

Pastebėjimai:

1. Dalis asignavimų valdytojų metinių finansinių ataskaitų pateiktos su klaidomis.
2. Pasvalio rajono savivaldybės biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo 2007 m. sausio 1 d. ataskaitas asignavimų valdytojai pateikė litais, nors finansų ministro 2006 m. vasario 6 d. įsakymu Nr. 1K – 048 patvirtintoje ataskaitos formoje nurodyta dimensija – (tūkst. Lt). Dalies asignavimų valdytojų pateiktų ataskaitų dimensija nepataisyta.

Rekomendacija:

Siekti, kad Finansų skyriuje iš asignavimų valdytojų priimtos finansinės ataskaitos būtų tikslios ir teisingos.

SAVIVALDYBĖS BIUDŽETO APSKAITA IR VIDAUS KONTROLĖ

Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo koncepcijoje numatyta, jog priėmus Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą visi viešojo sektoriaus subjektai metinę finansinę atskaitomybę sudarys kaupimo principu, o biudžeto vykdymo atskaitomybė bus sudaroma pinigų principu. Šiuo metu biudžetinės įstaigos buhalterinę apskaitą tvarko ir finansinę atskaitomybę sudaro modifikuotu pinigų principu, o biudžeto apskaita tvarkoma ir biudžeto vykdymo apskaita sudaroma pinigų principu.

Pasvalio rajono savivaldybės administracijos Finansų skyriaus veiklos nuostatais Finansų skyriui pavesta organizuoti ir tvarkyti Savivaldybės biudžeto pajamų ir išlaidų, paskolų apskaitą. Be to, Finansų skyriui pavesta tvarkyti nuomos mokesčio už valstybinę žemę banko išrašo duomenis, formuoti įskaitymus, grąžinimus. Nuomos mokesčio už valstybinę žemę surinkimo analitinė apskaita Savivaldybėje kompiuterizuota. Žemės nuomos mokesčio pajamoms Finansų skyriuje atidaryta atskira surenkamoji sąskaita.

Buhalterinės apskaitos įstatymo 16 straipsnio 4 dalimi nustatyta, kad apskaitos duomenis kompiuterinėse laikmenose galima saugoti tik tuo atveju, kai yra atspausdinti apskaitos registrai. Pasibaigus finansiniams metams, apskaitos registrai susiuvami (įrišami), jų lapai sunumeruojami, paskutiniame lape nurodomas lapų skaičius. To paties straipsnio 2 dalimi nustatyta, kad apskaitos registrų formą, turinį ir skaičių nusistato ūkio subjektas pagal savo poreikius.

Savivaldybės administracijoje nenustatyti valstybinės žemės nuomos mokesčio apskaitos registrai. Audito metu mums nebuvo pateikti jokie atspausdinti ir įstatymo nustatyta tvarka sutvarkyti valstybinės žemės nuomos mokesčio apskaitos registrai. Visi valstybinės žemės nuomos mokesčio apskaitos duomenys yra saugomi kompiuterinėse laikmenose. Audito metu mums buvo pateikta apskaitos sąskaitų registrų suvestinė – Didžioji knyga. Nuomos mokesčio už valstybinę žemę apskaitai Didžiojoje knygoje vedama buhalterinė sąskaita 011/2 „Žemės nuomos mokesčio surenkamoji są-

skaita“, kurioje įrašoma bendra einamaisiais metais priskaičiuoto valstybinės žemės nuomos mokesčio suma ir sumokėta suma.

Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymais 2004 m. rugsėjo 30 d. Nr. DV – 501 ir 2005 m. gegužės 5 d. Nr. DV -278 patvirtintas ir naudojamas individualus Finansų skyriaus tvarkomų buhalterinės apskaitos sąskaitų planas neatitinka Finansų ministro patvirtintų Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos taisyklių XIV skyriaus reikalavimų ir pavyzdinio sąskaitų plano.

Pagal valstybinio audito reikalavimus, finansinio audito metu turi būti ištirta audituojamo subjekto veikla, apskaitos sistema ir vidaus kontrolė. Vidaus kontrolė vertinama dviem etapais: susipažįstama su vidaus kontrolės aplinka ir kontrolės procedūromis ir nustatoma, ar kontrolės procedūros yra veiksmingos ir veikia nuosekliai per visą audituojamą laikotarpį. Vidaus kontrolės vertinimas apima ir finansų valdymo kontrolės vertinimą.

Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo (Žin. 2002, Nr. 123-5540) 4 straipsnio 2 dalimi viešojo juridinio asmens vadovui nustatyta pareiga sukurti ir prižiūrėti finansų kontrolės veikimą, patvirtinti viešojo juridinio asmens finansų kontrolės taisykles. Finansų kontrolės, kaip vidaus kontrolės sistemos dalies, tikslas – užtikrinti, kad valstybės ir savivaldybių finansinio turto valdymas, naudojimas, apsauga bei disponavimas juo, viešojo juridinio asmens sutartiniai išpareigojimai tretiesiems asmenims atitiktų teisėtumo bei patikimo finansų valdymo principus. Šio įstatymo 3 straipsnio 2 dalimi nustatyta, kad vidaus kontrolės sistema kiekviename juridiniame asmenyje kuriama ir palaikoma atsižvelgiant į jo veiklos ypatumus, teisės aktus bei kitus dokumentus, reglamentuojančius viešojo juridinio asmens veiklą. Vidaus kontrolė turi užtikrinti tinkamą finansų valdymą, turto valdymo, naudojimo, disponavimo juo teisėtumą. Finansų valdymas yra lėšų kaupimo, paskirstymo ir naudojimo sistemos valdymas. Tam, kad būtų užtikrintas tinkamas finansų valdymas, turi būti sukurtos tinkamos vidaus kontrolės procedūros. Vidaus kontrolės sistema skirstoma į tris lygius: aukščiausiasis, žemesnysis ir žemiausiasis. Aukščiausiojo lygio valdymo grandies darbuotojai paprastai naudojami apibendrintais suvestiniais duomenimis sprendimams priimti. Žemesnio lygio vidaus kontrolės procedūros nukreiptos į skirtingas sritis ir yra daug detalesnės. Žemiausiojo lygio vidaus kontrolės procedūros yra skirtos ūkiniams įvykiams ir ūkinėms operacijoms.

Vietos savivaldos įstatymo 29 straipsnio 5 dalies 4 ir 5 punktais nustatyta pareiga administracijos direktoriui administruoti ne tik Savivaldybės administracijai skirtus, bet ir visus Savivaldybės biudžeto asignavimus ir turtą. Įvertinant anksčiau paminėtas Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo nuostatas, įpareigojančias sukurti vidaus kontrolės sistemą, užtikrinančią finansų valdymą, turto valdymo, naudojimo, disponavimo juo teisėtumą, administracijos direktorius yra atsakingas už tokios sistemos sukūrimą ir aukščiausiojo - Savivaldybės biudžeto lygmeniu (aukščiausiojo lygio vidaus kontrolė) ir jos veikimo priežiūrą.

Audito metu Savivaldybės administracijoje susipažinome su vidaus kontrolės aplinka ir kontrolės procedūromis biudžeto srityje, vertinome šių kontrolės procedūrų veiksmingumą ir nuoseklumą per visą audituojamąjį laikotarpį. Vidaus kontrolės procedūros – audituojamo subjekto parengtos taisyklės ir normos, kurios privalo užkirsti kelią klaidoms ir apgaulėms, jas surasti ir ištaisyti bei užtikrinti, kad subjekto tikslai bus pasiekti. Susipažinome su finansų kontrolės taisyklėmis, valstybės tarnautojų ir darbuotojų, turinčių atlikti finansų kontrolės procedūras, pareigybių aprašymais ir pareigūnėmis instrukcijomis, ataskaitomis apie finansų kontrolės būklę 2005 ir 2006 metais, Centralizuotos vidaus audito tarnybos 2006 m. auditų ataskaitomis, Savivaldybės administracijos direktoriaus veiklos ataskaita Savivaldybės tarybai ir Merui. Siekdami išsiaiškinti Savivaldybės biudžeto srityje nustatytas vidaus kontrolės procedūras, suprasti Savivaldybės administracijos direktoriaus, administruojančio Savivaldybės biudžeto asignavimus ir organizuojančio biudžeto vykdymą, požiūrį, suvokimą ir veiksmus vidaus kontrolės atžvilgiu ir jos svarbą Savivaldybės biudžetui, pateikėme administracijos direktoriui klausimyną apie aukščiausio lygio vidaus kontrolės procedūras finansų ir turto valdymo srityje.

Savivaldybės administracijoje finansų kontrolės taisyklės buvo patvirtintos administracijos direktoriaus 2004 m. birželio 8 d. įsakymu Nr. DV - 282. Jos reglamentuoja tik Savivaldybės administracijai skirtų asignavimų vidaus kontrolės procedūras, tačiau neapima Savivaldybės biudžeto vykdymo ir visų Savivaldybės biudžeto asignavimų administravimo vidaus kontrolės (aukščiausio lygio vidaus kontrolės).

Apibendrinę vidaus kontrolės tyrimo biudžeto lygmeniu duomenis nustatėme, kad įvairiais valdymo lygiais nenumatytos arba numatytos nepakankamos ir neveiksmingos finansų kontrolės procedūros, ne visada buvo tinkamai prižiūrimas finansų kontrolės veikimas. Apie tai byloja ir šioje audito ataskaitoje pateikti faktai. Tuo tarpu administracijos direktorius aukščiausiojo lygio vidaus kontrolę Savivaldybės biudžeto lygmeniu vertina gerai (klausimyno duomenys). Tokie vertinimai pateikti ir 2005 ir 2006 metų Savivaldybės tarybai pateiktose ataskaitose apie finansų kontrolės būklę. Vidaus kontrolės efektyvumo ataskaitos ir trūkumų šalinimo planai Savivaldybės administracijoje nerengiami.

Žemės nuomos mokesť apskaičiuoja ir deklaracijas fiziniams ir juridiniams asmenims pateikia Savivaldybės administracijos Žemės ūkio skyrius. Šis skyrius iki 2006 m. gegužės 31 d. vadovavosi Savivaldybės administracijos direktoriaus 2005 m. vasario 9 d. įsakymu Nr. DV - 88 patvirtintais Pasvalio rajono savivaldybės administracijos Žemės ūkio skyriaus nuostatais. 2005 m. gegužės 31 d. administracijos direktoriaus įsakymu Nr. DV -296 buvo patvirtinti nauji Savivaldybės administracijos Žemės ūkio skyriaus nuostatai, kurių 5.25, 5.26 ir 5.27 punktais nustatyta, kad Žemės ūkio skyrius atlieka šias valstybinės žemės nuomos mokesčio administravimo funkcijas: registruoja mokesčio už valstybinę žemę mokėtojus, tikslina jų duomenis; skaičiuoja valstybinės žemės nuomos

mokestį fiziniams ir juridiniams asmenims; derina nuomojamos valstybinės žemės plotus su Žemėtvarkos darbuotojais; renka dokumentus, suteikiančius teisę į šio mokesčio lengvatą; spausdina deklaracijas mokėtojams; vykdo valstybinės žemės nuomos mokesčio surinkimo kontrolę.

2006 metais buvo vykdoma nepakankama nuomos mokesčio už valstybinę žemę surinkimo kontrolė. 2006 m. rugsėjo – spalio mėnesiais buvo išsiųsti priminimai apie nesumokėtus žemės nuomos mokesčius tik fiziniams asmenims. Dalis priminimų grįžo, nes adresatai nurodytais adresais nebegyvena. Jokie tolimesni nuomos mokesčio už valstybinę žemę surinkimo kontrolės darbai nei su tais fiziniais asmenimis, kuriems priminimai buvo įteikti, nei su tais, kurie priminimų negavo dėl pasikeitusių adresų, nebuvo vykdomi. Audito metu mums nebuvo pateikti duomenys apie tai, kiek fizinių asmenų, turėjusių valstybinės žemės nuomos mokesčio įsiskolinimus 2006 m. sausio 1 d., atsiskaitė. Juridinių asmenų, nesumokėjusių nuomos mokesčio už valstybinę žemę Savivaldybei, atžvilgiu 2006 metais jokių veiksmų Žemės ūkio skyrius nesiėmė. Jiems nebuvo išsiųsti net priminimai.

Savivaldybės administracijoje aukščiausiojo lygio vidaus kontrolė tobulintina, vidaus kontrolės aplinkos suvokimo ir funkcionavimo įvertinimai nėra pagrįsti.

Pastebėjimai:

1. Savivaldybės administracijoje aukščiausiojo lygio vidaus kontrolė tobulintina, įvairiais valdymo lygiais nenumatytos arba numatytos nepakankamos ir neveiksmingos finansų kontrolės procedūros, ne visada buvo tinkamai prižiūrimas finansų kontrolės veikimas, neparengtos Savivaldybės biudžeto (aukščiausiojo lygio) finansų kontrolės taisyklės.

2. Savivaldybės administracijoje nuomos mokesčio už valstybinę žemę prievolių vykdymo kontrolė silpna. Savivaldybės administracijoje nenumatytos arba numatytos nepakankamos ir neveiksmingos finansų kontrolės procedūros, nepajėgiančios užtikrinti nuomos mokesčio už valstybinę žemę surinkimo.

3. Vykdamas nuomos mokesčio už valstybinę apskaitą nesivadovaujama Buhalterinės apskaitos įstatymo 16 straipsnio 4 dalies reikalavimais.

4. Administracijos direktoriaus patvirtintas ir taikomas individualus Finansų skyriaus tvarkomų buhalterinės apskaitos sąskaitų planas neatitinka Finansų ministro patvirtintų Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos taisyklių XIV skyriaus reikalavimų ir pavyzdinio sąskaitų plano.

Rekomendacijos:

1. Parengti Savivaldybės biudžeto (aukščiausiojo lygio) Finansų kontrolės taisykles ir jas patvirtinti. Užtikrinti vidaus kontrolės procedūrų veiksmingumą ir nuoseklų veikimą.

2. Užtikrinti laiku atliekamą ir tinkamą nuomos mokesčio už valstybinę žemę prievolių vykdymo kontrolę.

3. Tvarkant nuomos mokesčio už valstybinę žemę apskaitą vadovautis Buhalterinės apskaitos įstatymo reikalavimais.

4. Patikslinti individualų Finansų skyriaus tvarkomų buhalterinės apskaitos sąskaitų planą ir apskaitos registrų sąrašą.

SAVIVALDYBĖS TARYBAI TEIKIAMA TVIRTINTI 2006 METŲ SAVIVALDYBĖS BIUDŽETO ĮVYKDYMO ATASKAITA

Biudžeto sandaros įstatymo 36 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad savivaldybės biudžeto įvykdymo ataskaitą tvirtina savivaldybės taryba pagal rodiklius, nurodytus šio įstatymo 26 straipsnio 4 dalyje:

- 1) bendra pajamų suma ir jų paskirstymas pagal pajamų rūšis;
- 2) bendra asignavimų suma ir jų paskirstymas biudžetinėms įstaigoms ar savivaldybių administracijos padaliniais programoms vykdyti. Asignavimai skiriami išlaidoms, iš jų – darbo užmokesčiui ir turtui įsigyti.

Finansų skyriaus Savivaldybės tarybai teikiamą tvirtinti 2006 metu Savivaldybės biudžeto įvykdymo ataskaitą sudaro du dokumentai: Pasvalio rajono savivaldybės biudžeto įvykdymo 2007 m. sausio 1 d. ataskaita ir Pasvalio rajono savivaldybės 2006 metų išlaidos pagal asignavimų valdytojus.

Teikiama Savivaldybės tarybai tvirtinti 2006 metų Savivaldybės biudžeto įvykdymo ataskaita atspindi visus Biudžeto sandaros įstatymo 26 straipsnio 4 dalyje nurodytus rodiklius ir atitinka asignavimų valdytojų pateiktą Biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo ataskaitų duomenis. Pasvalio rajono savivaldybės 2006 metų išlaidų pagal asignavimų valdytojus ataskaitoje nurodyti ne tik tie asignavimų valdytojai, kuriems asignavimai buvo skirti Savivaldybės tarybos iš Savivaldybės biudžetą, bet ir tie, kuriems biudžeto lėšos buvo perduotos iš Savivaldybės administracijos direktoriaus rezervo.

BAIGIAMOJI DALIS

Pažymime, kad audito metu buvo geranoriškai reaguojama į pareikštas pastabas ir pasiūlymus, dalis mūsų pastebėjimų buvo įgyvendinta audito metu. Dėkojame už malonų bendradarbiavimą. Tikimės, kad mūsų pastebėjimai Jums bus naudingi. Informacijos apie rekomendacijų įgyvendinimą lauksime iki 2007 m. rugsėjo 1 d.

Savivaldybės kontrolierė

Rima Juodokienė

Savivaldybės kontrolieriaus tarnybos specialistas

Andrius Markuckas